

Dunaakadémia

A Dunaújvárosi Egyetem online folyóirata 2026. XIV. évfolyam IV. szám

Műszaki-, Informatikai és Társadalomtudományok

ASZALAY KÁLMÁN

Ferge Zsuzsa oktatásszociológiai öröksége és a pedagógusok szerepe a roma tanulók iskolai egyenlőtlenségeinek új-ratermelésében

KENGYEL ALEXANDRA–KOVÁCS TAMÁS

Az egyszerűsített foglalkoztatás szerepe és hatása a munkaerőpiacon

SEVINJ HANIFAYEVA İBRAHİM

The impact of interior design on human psychology

TAKÁCS ANNA MÁRIA–TAKÁCS ANNA

Az élményalapú felsőfokú matematika oktatásában alkalmazott módszerek

NÉMETH ZSÓFIA ESZTER

The Influence of Artaud on Béla Pintér's Theatre

Dunakavics

A Dunaújvárosi Egyetem online folyóirata 2026. XIV. évfolyam IV. szám

Műszaki-, Informatikai és Társadalomtudományok

MEGJELENIK ÉVENTE 12 ALKALOMMAL

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

András István, Bacsa-Bán Anetta, Balázs László, Kovács-Bokor Éva,
Nagy Bálint, Németh István, Rajcsányi-Molnár Mónika.

Felelős szerkesztő: Németh István

Szerkesztők: Falus Orsolya, Halmi Nóra, Kőkuti Tamás, Varga Anita

Tördelés: Duma Attila

Szerkesztőség és a kiadó címe: 2400 Dunaújváros, Táncsics M. u. 1/a.

Kiadja DUE Press, a Dunaújvárosi Egyetem kiadója

Felelős kiadó Dr. habil András István, rektor

<http://dunakavics.uniduna.hu/>

ISSN 2064-5007

Tartalom

ASZALAY KÁLMÁN

Ferge Zsuzsa oktatásszociológiai öröksége és a pedagógusok szerepe a roma tanulók iskolai egyenlőtlenségeinek újratermelésében

5

KENGYEL ALEXANDRA-KOVÁCS TAMÁS

Az egyszerűsített foglalkoztatás szerepe és hatása a munkaerőpiacon

15

SEVINJ HANIFAYEVA İBRAHİM

The impact of interior design on human psychology

27

TAKÁCS ANNA MÁRIA-TAKÁCS ANNA

Az élményalapú felsőfokú matematika oktatásában alkalmazott módszerek

35

NÉMETH ZSÓFIA ESZTER

The Influence of Artaud on Béla Pintér's Theatre

49

Galéria (Szamos István Vilmos fotói)

62

Ferge Zsuzsa oktatásszociológiai öröksége és a pedagógusok szerepe a roma tanulók iskolai egyenlőtlenségeinek újratermelésében

Összefoglalás: A tanulmány Ferge Zsuzsa oktatásszociológiai életművének kortárs értelmezésére és alkalmazási lehetőségeire vállalkozik, különös tekintettel a pedagógusok szerepére a roma tanulók iskolai pályafutásának alakulásában. A szerző amellett érvel, hogy az iskola nem semleges intézmény, hanem a társadalmi struktúrákba ágyazott szervezet, amely működésével gyakran hozzájárul a társadalmi egyenlőtlenségek újratermeléséhez. Ferge elméleti és empirikus megállapításaira építve a tanulmány bemutatja, hogy a pedagógusok humán és társadalmi tőkéje, valamint szakmai önhatékonyasága miként értelmezhető strukturális kontextusban. Az elemzés kitér a rejtett tanterv működésére, a kulturális elvárások szerepére, a szelekció és szegregáció hatásaira, valamint a tantestület kollektív működésének jelentőségére. A tanulmány célja nem empirikus eredmények közzlése, hanem egy olyan elméleti-módszertani keret felvázolása, amely hozzájárulhat a pedagógusokkal végzett kvalitatív és kvantitatív kutatások mélyebb értelmezéséhez, valamint az oktatási egyenlőtlenségek strukturális megközelítéséhez.

Kulcsszavak: Oktatási egyenlőtlenségek, roma tanulók, pedagógusok, rejtett tanterv, társadalmi tőke, Ferge Zsuzsa.

Abstract: This paper offers a contemporary reinterpretation of Zsuzsa Ferge's contribution to the sociology of education, focusing on the role of teachers in shaping the educational trajectories of Roma students. Drawing on Ferge's structural approach, the study argues that schools are not neutral institutions but socially embedded organizations that often contribute to the reproduction of social inequalities. The paper examines how teachers' human and social capital, as well as their professional self-efficacy, can be understood within a broader institutional and structural context. Particular attention is paid to the operation of the hidden curriculum, cultural expectations, institutional selection and segregation, and the collective resources of teaching staff.

* *Debreceni Egyetem, Humán Tudományok Doktori Iskola Szociológia és Társadalompolitika Doktori Program*
Email:
kalman47@mailbox.unideb.hu
ORCID: 0009-0006-0839-7913

[1] Ferge Zsuzsa (1976): *Az iskola szociológiai problémái*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.

Rather than presenting empirical findings, the article provides a theoretical and methodological framework that can inform future qualitative and quantitative research on teachers working with Roma and disadvantaged students, and contribute to a structural understanding of educational inequalities.

Keywords: Educational inequalities, Roma students, teachers, hidden curriculum, social capital, Zsuzsa Ferge.

Bevezetés

Az oktatási egyenlőtlenségek kérdése évtizedek óta a hazai társadalomtudományi diskurzus központi témája, különös tekintettel a roma tanulók iskolai pályafutására. Számos kutatás igazolta, hogy a roma tanulók tanulmányi eredményessége és továbbtanulási esélyei szoros összefüggésben állnak a társadalmi háttérrel, az iskolai környezettel és az iskolarendszer strukturális sajátosságaival. A pedagógusok szerepe ebben a folyamatban kiemelkedő, ugyanakkor gyakran leegyszerűsített módon jelenik meg a közbeszédben és a szakpolitikai diskurzusban: vagy heroizált egyéni felelősségként, vagy kudarcokért felelős szereplőként.

A tanulmány abból a feltevésből indul ki, hogy a pedagógusok munkája csak akkor érthető meg érdemben, ha azt az iskola társadalmi pozíciójával, működésével és rejtett normarendszerével együtt vizsgáljuk.

Ebben az értelemben Ferge Zsuzsa oktatásszociológiai életműve ma is nélkülözhetetlen elméleti keretet kínál. Ferge elemzései rámutatnak arra, hogy az iskola nem pusztán tudásközvetítő tér, hanem a társadalmi különbségek újratermelésének egyik legfontosabb intézménye [1]. A pedagógusok humán és társadalmi tőkéje, valamint szakmai önhatékonyasága ebben a strukturális térben nyer értelmet.

A tanulmány célja annak bemutatása, hogy Ferge gondolkodása miként alkalmazható a pedagógusokkal végzett kutatások elméleti és módszertani megalapozásában, különös tekintettel a roma tanulókat érintő oktatási egyenlőtlenségekre.

Az elemzés nem empirikus adatokra épül, hanem elméleti szintézisre és módszertani reflexióra vállalkozik. A tanulmány arra törekszik, hogy hozzájáruljon az oktatási egyenlőtlenségek strukturális értelmezéséhez, valamint a pedagógusi szerep újragondolásához a jelenlegi magyar oktatási rendszer kontextusában. A roma tanulók iskolai pályafutása és az oktatási rendszer működése közötti kapcsolat a hazai oktatásszociológia egyik legösszetettebb és legérzékenyebb kutatási területe.

A nemzetközi és magyar empirikus eredmények egyaránt azt mutatják, hogy az iskolai teljesítménykülönbségek jelentős része nem egyéni képességkülönbségekből, hanem strukturális és intézményi tényezőkből ered. Ebben az összefüggésben különösen fontos annak vizsgálata, hogy az iskola mint társadalmi intézmény milyen módon járul hozzá az egyenlőtlenségek újratermeléséhez, illetve milyen szerepet töltenek be ebben a pedagógusok.

Ferge Zsuzsa *Az iskola szociológiai problémái* című munkája a magyar oktatásszociológia egyik alapműve, amely máig érvényes elméleti és empirikus keretet kínál az iskolai egyenlőtlenségek értelmezéséhez [1]. Ferge értelmezésében világossá válik, hogy az iskola nem semleges intézmény, hanem a társadalmi struktúrákba ágyazott szervezet, amely működésével gyakran stabilizálja a fennálló különbségeket. A tanulmány célja annak bemutatása, hogy Ferge gondolkodása miként alkalmazható a pedagógusok humán és társadalmi tőkájének vizsgálatában, különös tekintettel a roma tanulók iskolai eredményességére.

A tanulmány nem empirikus eredményeket közöl, hanem elméleti–módszertani hozzájárulást kíván nyújtani. Arra tesz kísérletet, hogy összekapcsolja Ferge strukturális megközelítését a pedagógusok szakmai önhatékonyágát, intézményi beágyazottságát és kollektív működését vizsgáló kortárs kutatásokkal.

A cél annak bemutatása, hogy a pedagógusok működése csak akkor érthető meg érdemben, ha azt az iskola társadalmi pozíciójával, szelekciós mechanizmusaival és rejtett tantervével együtt vizsgáljuk.

Az iskola mint a társadalmi struktúra része Ferge értelmezésében

Ferge Zsuzsa oktatásszociológiai gondolkodásának egyik alaptétele, hogy az iskola nem autonóm, önmagában értelmezhető intézmény, hanem a társadalmi struktúra szerves része.

Ennek megfelelően működését nem kizárólag pedagógiai célok és szakmai racionalitások határozzák meg, hanem a társadalmi egyenlőtlenségek, hatalmi viszonyok és erőforrás-elosztási mintázatok is.

[1] Ferge Zsuzsa (1976): *Az iskola szociológiai problémái*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.

[1] Ferge Zsuzsa
(1976): *Az iskola
szociológiai problémái*.
Budapest: Közgazdasá-
gi és Jogi Könyvkiadó.

[2] Ferge Zsuzsa
(2000): *Elosztási viszo-
nyok és a társadalom
rétegződése*. Budapest:
Osiris.

Ferge értelmezésében az iskola nem pusztán reagál a társadalmi különbségekre, hanem aktívan részt vesz azok újratermelésében [1; 2].

A magyar iskolarendszer történeti alakulása Ferge értelmezésében különösen erősen szelekcióorientált. A korai elkülönítés, az intézmények közötti hierarchia, valamint a tanulói összetétel szerinti differenciálódás olyan strukturális mechanizmusokat hozott létre, amelyek már az iskolába lépés pillanatától eltérő pályákat jelölnek ki a tanulók számára. Ezek a mechanizmusok nem semlegesek: következetesen kedveznek a magasabb társadalmi státuszú családokból érkező gyermekeknek, miközben hátrányos helyzetbe hozzák a roma és alacsony státuszú tanulókat.

Ebben a strukturális térben a pedagógusok szerepe ambivalens. Egyrészt a pedagógusok az oktatási rendszer kulcsszereplői, akik napi szinten hoznak döntéseket a tanórai munka, az értékelés és a fegyelmezés területén. Másrészt azonban mozgásterületet erősen korlátozza az intézmény társadalmi pozíciója, az iskolai elvárásrendszer és az erőforrásokhoz való hozzáférés. Ferge gondolkodása segít elkerülni azt a leegyszerűsítő értelmezést, amely a pedagógusokat kizárólag egyéni felelősként vagy kudarcok okozójaként jeleníti meg.

A pedagógusok humán tőkéje – végzettségük, szakmai tudásuk, módszertani felkészültségük – Ferge értelmezésében csak akkor válhat hatékony erőforrássá, ha azt támogató iskolai környezet veszi körül. Azokban az iskolákban, amelyek társadalmilag hátrányos helyzetű tanulókat koncentrálnak, a pedagógusok gyakran olyan strukturális problémákkal szembesülnek, amelyek meghaladják az egyéni szakmai kompetenciák hatókörét. Ilyen problémák például a tanulói lemaradások halmozódása, a családi háttérből fakadó nehézségek, valamint az iskolai támogató környezet hiánya.

Ferge strukturális megközelítése ezért alapvető elméleti keretet kínál a pedagógusokkal végzett kutatások számára. Rávilágít arra, hogy a pedagógiai gyakorlat nem érthető meg az intézményi és társadalmi kontextus figyelmen kívül hagyásával.

A pedagógusok szakmai döntései, attitűdjei és önértékelése szoros összefüggésben állnak azzal, hogy milyen iskolában dolgoznak, milyen tanulói összetétellel találkoznak, és milyen elvárásokat közvetít feléjük az oktatási rendszer.

Rejtett tanterv, kulturális elvárások és pedagógusi értelmezési keretek

A rejtett tanterv fogalma központi jelentőségű Ferge Zsuzsa oktatásszociológiai elemzéseiben [1]. A rejtett tanterv alatt mindazokat a kimondatlan normákat, viselkedési mintákat, kommunikációs elvárásokat és tudásformákat érthetjük, amelyeket az iskola nem tanít expliciten, mégis folyamatosan számon kér a tanulóktól. Ezek az elvárások jellemzően a középosztályi kulturális mintákhoz igazodnak, és gyakran láthatatlan akadályokat képeznek a roma és hátrányos helyzetű tanulók számára.

Ferge megközelítése szerint a rejtett tanterv nem pusztán mellékhatása az iskolai működésnek, hanem az intézmény strukturális logikájának része. Az iskola elvárja a tanulóktól bizonyos viselkedési formák, tanulási stratégiák és kommunikációs stílusok elsajátítását anélkül, hogy ezek tanítását saját feladatának tekintené. Ennek következményeként azok a tanulók kerülnek előnybe, akik családi szocializációjuk révén már rendelkeznek ezekkel a kompetenciákkal.

A pedagógusok ebben a folyamatban kulcsszerepet játszanak, mivel ők közvetítik az iskola explicit és implicit elvárásait a tanulók felé. A pedagógusi értelmezési keretek meghatározzák, hogy a tanulók eltérő kulturális mintáit hiányként vagy erőforrásként értelmezik-e. Amennyiben a pedagógusok a tanulói különbségeket deficitmodellben gondolják el, a rejtett tanterv hatásai felerősödnek, és az iskola hozzájárul az egyenlőtlenségek újratermeléséhez.

A rejtett tanterv működése különösen jól megragadható a tanórai kommunikáció, az értékelési gyakorlat és a fegyelmezés területén. A pedagógusok gyakran a „jó tanuló” fogalmához kötik azokat a viselkedési formákat – például a feladattartást, az önálló munkavégzést, a verbális részvételt –, amelyek a középosztályi szocializáció során természetes módon elsajátíthatók. A roma tanulók esetében ezek az elvárások gyakran idegenek, ami félreértésekhez, negatív minősítésekhez és alacsonyabb tanári elvárásokhoz vezethet.

Ferge megközelítése szerint a pedagógusok ritkán reflektálnak saját kulturális pozíciójukra és az általuk közvetített normák társadalmi meghatározottságára. Ez a reflexivitás-hiány hozzájárul ahhoz, hogy a rejtett tanterv működése természetesként, megkérdőjelezhetetlenként jelenjen meg az iskolai gyakorlatban.

A pedagógusok számára így a tanulói különbségek nem strukturális problémaként, hanem egyéni hiányosságként értelmeződnek.

[1] Ferge Zsuzsa (1976): *Az iskola szociológiai problémái*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.

[2] Ferge Zsuzsa (2000): *Elosztási viszonyok és a társadalom rétegződése*. Budapest: Osiris.

[1] Ferge Zsuzsa (1976): *Az iskola szociológiai problémái*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.

[2] Ferge Zsuzsa (2000): *Elosztási viszonyok és a társadalom rétegződése*. Budapest: Osiris.

[3] Bourdieu, P. (1986): The forms of capital. In: Richardson, J. (Ed.): *Handbook of theory and research for the sociology of education*. New York: Greenwood, pp. 241–258.

[4] Bernstein, B. (1971): *Class, codes and control*. Volume 1. London: Routledge & Kegan Paul.

A rejtett tanterv fogalma ezért nem csupán elméleti kategória, hanem fontos módszertani iránytű is a pedagógusokkal végzett kutatásokban. Segítségével feltárható, hogy a pedagógusok miként gondolkodnak a tanulói teljesítményről, milyen elvárásokat tartanak legitimnek, és hogyan viszonyulnak a kulturális különbségekhez.

Ferge megközelítése lehetővé teszi annak megértését, hogy az iskola mindennapi működésében miként válik láthatatlanná a társadalmi egyenlőtlenségek újratermelése, és hogyan kapcsolódik ehhez a pedagógusok szakmai gyakorlata [1].

Intézményi szelekció, szegregáció és kutatástervezési implikációk

Ferge munkássága részletesen feltárja a szelekció és szegregáció működését a magyar iskolarendszerben [1; 2]. Ezek a folyamatok nem pusztán adminisztratív döntések eredményei, hanem összetett társadalmi és kulturális dinamikák következményei. Az intézmények társadalmi pozíciója meghatározza a pedagógusok mozgásterét, szakmai elvárásait és sikerélményeit, valamint azt is, hogy milyen tanulói csoportokkal dolgoznak a mindennapi gyakorlatban.

A szelekciós mechanizmusok értelmezése szoros kapcsolatban áll a kulturális újratermelés elméleteivel. Pierre Bourdieu kulturálistőke-fogalma rávilágít arra [3], hogy az iskola a domináns társadalmi csoportok erőforrásait és normáit tekinti legitimnek, miközben más kulturális mintákat hátrányos helyzetbe hoz. E folyamatok az iskolai elkülönüléssel együtt felerősítik a társadalmi különbségeket, és stabilizálják az iskolák közötti hierarchiákat.

A szelekció és a rejtett tanterv összekapcsolódását Basil Bernstein nyelvi kódokra vonatkozó elmélete tovább árnyalja [4]. A kidolgozott és korlátozott kódok eltérő iskolai érvényesülése hozzájárul ahhoz, hogy az intézményekben eltérő kommunikációs normák és tanulási elvárások alakuljanak ki. A pedagógusok értékelési és fegyelmezési gyakorlatai gyakran ezekhez a természetesként kezelt elvárásokhoz igazodnak, ami tovább növeli a szelekcióból fakadó különbségeket.

E felismerések fontos kutatástervezési következményekkel járnak. A pedagógusok szakmai cselekvésének vizsgálata csak akkor lehet érvényes, ha figyelembe veszi az intézmények közötti társadalmi különbségeket, és összehasonlító perspektívát alkalmaz. A magas arányban roma tanulókat oktató iskolák és a heterogénebb összetételű intézmények összevetése lehetőséget ad arra, hogy feltárjuk a strukturális tényezők pedagógiai gyakorlatban való érvényesülését.

A tantestület társadalmi tőkéje mint kollektív erőforrás

A pedagógusok szakmai működésének értelmezésekor Ferge Zsuzsa gondolkodása közvetetten ráirányítja a figyelmet a tantestület mint kollektív közösség szerepére. Bár a társadalmi tőke fogalmát elsősorban Coleman dolgozta ki [5], az intézményi együttműködés elemzésében különösen termékeny fogalomnak bizonyult. Ferge megközelítésében világosan megjelenik az a felismerés, hogy az iskolai eredményesség nem kizárólag egyéni pedagógusi kompetenciákon múlik, hanem az intézményen belüli kapcsolati struktúrákon, normákon és együttműködési mintázatokon is.

A tantestület társadalmi tőkéje alatt olyan kollektív erőforrásokat érthetünk, mint a szakmai bizalom, a közös értelmezési keretek, az egységes pedagógiai elvárások és az informális tudásmegosztás. Ezek az elemek különösen fontosak azokban az iskolákban, ahol magas a hátrányos helyzetű és roma tanulók aránya, és ahol a pedagógusok nap mint nap komplex pedagógiai és szociális kihívásokkal szembesülnek.

Ferge megközelítése szerint az intézményi működés minősége alapvetően befolyásolja, hogy a pedagógusok miként élik meg saját szakmai szerepüket. Az erős társadalmi tőkével rendelkező tantestületekben a pedagógusok nagyobb eséllyel támaszkodhatnak egymás tapasztalataira, közösen reflektálnak a tanulói problémákra, és kollektív felelősséget vállalnak a tanulók előrehaladásáért. Ezzel szemben az alacsony társadalmi tőkéjű intézményekben a pedagógusok gyakran izoláltan dolgoznak, ami növeli a szakmai bizonytalanságot és csökkenti az innovatív megoldások esélyét.

A tantestület társadalmi tőkéje nem csupán a pedagógusok közötti kapcsolatok minőségében jelenik meg, hanem az intézményegészének kultúrájában is. Ide tartozik az, hogy mennyire világosak az elvárások, mennyire következetesek a pedagógiai gyakorlatok, és milyen mértékben támogatja az iskola vezetése a szakmai együttműködést.

Ferge strukturális szemlélete rámutat arra, hogy ezek az intézményi jellemzők szorosan összefüggenek az iskola társadalmi pozíciójával és erőforrás-ellátottságával.

A pedagógusok humán tőkéje ebben az összefüggésben csak akkor képes érvényesülni, ha a tantestület társadalmi tőkéje lehetővé teszi a tudásmegosztást és a közös problémamegoldást. Ferge gondolkodása ezért arra ösztönöz, hogy a pedagógusokkal végzett kutatások ne csupán egyéni attitűdöket és kompetenciákat mérjenek, hanem az iskolai együttműködés és kollektív működés mintázatait is feltárják.

[5] Coleman, J. S. (1988): Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology*, 94., pp. 95–120.

[6] Bandura, A. (1997): *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman.

Pedagógusi önhatékonyság strukturális beágyazottsága

A pedagógusi önhatékonyság fogalma az oktatáskutatásban gyakran pszichológiai kategóriaként jelenik meg, amely az egyén saját képességeibe vetett hitét írja le. Ferge Zsuzsa strukturális megközelítése azonban lehetőséget ad arra, hogy az önhatékonyságot tágabb társadalmi és intézményi kontextusban értelmezzük. E szemlélet szerint a pedagógusok önhatékonyság-érzése nem kizárólag egyéni személyiségjegyekből vagy szakmai kompetenciákból fakad, hanem a mindennapi tapasztalatok során formálódik. A szegregált vagy hátrányos helyzetű tanulókat nagy arányban oktató iskolákban dolgozó pedagógusok gyakran olyan tanulói problémákkal szembesülnek, amelyek tartós és összetett beavatkozást igényelnek. A folyamatos kudarcélmények, a lassú előrehaladás és az intézményi támogatás hiánya hosszú távon alááshatja a pedagógusok önhatékonyság érzését. Ferge értelmezése szerint ezek a jelenségek nem az egyéni pedagógusi alkalmatlanság jelei, hanem a rendszer strukturális működésének következményei.

A pedagógusi önhatékonyság szoros kapcsolatban áll a tantestület társadalmi tőkéjével. Azokban az intézményekben, ahol erős a szakmai együttműködés és a kollektív felelősségvállalás, a pedagógusok nagyobb eséllyel élnek meg sikerélményeket, még akkor is, ha tanulóik jelentős hátrányokkal érkeznek az iskolába. Ezzel szemben az izolált pedagógusi munka csökkenti az önhatékonyság érzését és növeli a kiegészítő kockázatát. Ferge gondolkodása ebben az összefüggésben kritikai alternatívát kínál azokkal a megközelítésekkel szemben, amelyek a pedagógusok teljesítményét kizárólag egyéni felelősségként értelmezik. A strukturális beágyazottság hangsúlyozása lehetővé teszi, hogy az önhatékonyságot ne normatív elvárásként, hanem működési feltételekhez kötött tapasztalatként kezeljük. Ez a szemlélet különösen fontos a roma tanulókkal dolgozó pedagógusok esetében, akik gyakran a rendszer legsérülékenyebb pontjain működnek. A pedagógusi önhatékonyság fogalma Albert Bandura elméletében jelenik meg hangsúlyosan [6]. Arra a meggyőződésre utal, hogy az egyén képes befolyásolni a tanulási folyamatok alakulását. Ferge gondolkodása rámutat arra, hogy ez a meggyőződés nem csupán pszichológiai tényező, hanem társadalmi és iskolai tapasztalatok által formált konstrukció.

A szegregált, hátrányos helyzetű tanulókat oktató iskolákban dolgozó pedagógusok gyakran kevesebb sikerélményt élnek át, nagyobb terhelésnek vannak kitéve, ami csökkentheti az önhatékonyság érzését és növelheti a kiegészítő kockázatát.

E jelenségek értelmezéséhez Ferge strukturális kritikája nélkülözhetetlen, mivel segít elkerülni az egyéni hibáztatás csapdáját.

Módszertani implikációk: Ferge gondolkodásának operacionalizálása

Ferge elméleti kerete közvetlen módszertani következményekkel jár. A pedagógusokkal készített interjúk során például kiemelt figyelmet érdemes fordítani arra, hogyan értelmezik a „jó tanulói viselkedést”, milyen szerepet tulajdonítanak a családi háttérnek, és mennyire érzik magukat képesnek a tanulói eredmények befolyásolására. A kulturális és társadalmi tőke vizsgálata mikro-, mezo- és makroszinten egyaránt hozzájárulhat a pedagógusi működés komplexebb megértéséhez.

Összegzés

A tanulmány rámutatott, hogy Ferge Zsuzsa oktatásszociológiai életműve ma is nélkülözhetetlen elméleti és értelmezési keretet kínál a roma tanulók iskolai pályafutását befolyásoló egyenlőtlenségek megértéséhez. Ferge strukturális megközelítése világossá teszi, hogy az iskola nem semleges intézmény, hanem a társadalmi különbségek újratermelésének egyik kulcsfontosságú terepe. Ebben a folyamatban a pedagógusok szerepe nem értelmezhető sem kizárólagos egyéni felelősségként, sem pusztán végrehajtó szerepként. A tanulmány bemutatta, hogy a pedagógusok humán és társadalmi tőkéje, valamint szakmai önhatékony-sága csak az intézményi és strukturális kontextus figyelembevételével érthető meg.

A rejtett tanterv működése, a szelekció és szegregáció, valamint a tantestület kollektív működésének minősége együttesen alakítják a pedagógusok mindennapi gyakorlatát és értelmezési kereteit. Ferge gondolkodása lehetőséget ad arra, hogy ezekre a jelenségekre ne egyéni hiányosságként, hanem rendszerszintű problémaként tekintsünk. A tanulmány elméleti–módszertani hozzájárulása abban áll, hogy Ferge életművét a pedagógusokkal végzett kutatások értelmezési tengelyévé teszi. Ez a megközelítés hozzájárulhat ahhoz, hogy a roma tanulók iskolai eredményességét vizsgáló kutatások elmozduljanak a deficitmodellektől, és nagyobb hangsúlyt fektessenek az iskola működése, a pedagógusi együttműködés és a strukturális feltételek elemzésére.

Mindez oktatáspolitikai szempontból is releváns következtetésekhez vezet. Amennyiben az oktatási rendszer a pedagógusoktól valódi hátránykompenzációt vár el, úgy ehhez olyan feltételeket kell biztosítania, amelyek erősítik a tantestületek társadalmi tőkéjét, támogatják a szakmai együttműködést, és csökkentik a szegregációból fakadó strukturális terheket. Ferge Zsuzsa öröksége ebben az értelemben nem csupán tudománytörténeti jelentőségű, hanem a jelenlegi oktatási rendszer kritikai értelmezéséhez is nélkülözhetetlen.

Az egyszerűsített foglalkoztatás szerepe és hatása a munkaerőpiacon

Összefoglalás: Az egyszerűsített foglalkoztatás (EFO) a magyar munkaerőpiacon egyik leggyakrabban alkalmazott atipikus foglalkoztatási formája, amely elsősorban a rövid távú, szezonális és alkalmi munkaerőigények kielégítésére szolgál. Az elmúlt évek jogszabályi változásai különösen a 2025–2026-ra vonatkozó módosítások jelentősen átalakították az EFO alkalmazásának feltételeit, és új adminisztratív kihívásokat teremtettek a munkáltatók számára, különösen a humán erőforrás-menedzsment területén. A tanulmány célja annak bemutatása, hogy az egyszerűsített foglalkoztatás jelenlegi szabályozási és adminisztratív környezete milyen gyakorlati nehézségeket okoz a munkáltatók számára, valamint, hogy ezekre milyen digitalizációs megoldások kínálhatnak hatékony választ. A kutatás alapját egy munkáltatók körében végzett kérdőíves felmérés adja, amely a HR-adminisztráció során felmerülő problémákra, az információhiányra és a jogszabályi megfelelés kockázataira fókuszál. A kutatás eredményei rámutatnak arra, hogy az EFO alkalmazása továbbra is nélkülözhetetlen eszköz a rövid távú munkaerőigények kezelésében, ugyanakkor az egyik legnagyobb kihívást az jelenti, hogy a munkáltatók nem rendelkeznek valós idejű, megbízható információval arról, hogy egy adott munkavállaló az adott naptári évben hány napot dolgozott már egyszerűsített foglalkoztatás keretében más munkáltatóknál. Ez az információhiány növeli az adminisztratív hibák és a jogszabályi túllépések kockázatát, még jóhiszemű foglalkoztatás esetén is. A tanulmány egy anonimizált gyakorlati példa bevonásával mutatja be az EFO alkalmazásának nehézségeit, és javaslatot tesz egy olyan digitális nyilvántartási és adatmegosztási megoldásra, amely elősegítené a munkáltatók, a bérszámfejtő-rendszerek és a hatóságok közötti hatékonyabb együttműködést. A következtetések szerint az egyszerűsített foglalkoztatás hosszú távú fenntarthatósága nemcsak jogszabályi, hanem informatikai és szervezeti fejlesztéseket is igényel a magyar munkaerőpiacon. **Kulcsszavak:** Egyszerűsített foglalkoztatás, atipikus foglalkoztatás, munkaerőpiacon, HR-adminisztráció, digitalizáció, jogszabályi változások.

* Gábor Dénes Egyetem, Gazdálkodási és Menedzsment Szak

Email:

alexandra.kengyel@gmail.com

ORCID: 0009-0009-7693-1577

** Gábor Dénes Egyetem, egyetemi docens

Email: kovacs.tamas@gde.hu

ORCID: 0009-0000-6826-1539

[1] Hovánszki A. (2005): A tipikus és az atipikus foglalkoztatás Magyarországon. *Munkaügyi szemle*. 07., (1222.), pp. 30–36.

[2] Munkaügyi Fórum (2023): *Egyszerűsített foglalkoztatásról érte-tően*. Elérhető: <https://www.munkaugyifo-rum.hu/egyszerusitett-foglalkoztatasa-srol-ert-hetoen/>

[3] Csordás T. (2016): *Emberi erőforrás gazdálkodás*. Budapest: Wolters Kluwer Kft.

Abstract: Simplified employment (EFO) is one of the most frequently used atypical forms of employment in the Hungarian labour market, primarily serving short-term, seasonal and occasional labour demands. Recent legislative changes, particularly those introduced for the period 2025–2026, have significantly reshaped the regulatory framework of simplified employment and created new administrative challenges for employers, especially in the field of human resource management. The aim of this study is to examine the practical difficulties arising from the current regulatory and administrative environment of simplified employment and to identify digital solutions that may provide effective responses to these challenges. The research is based on a questionnaire survey conducted among employers, focusing on HR-related administrative issues, information gaps and compliance risks. The findings of the research indicate that simplified employment remains an essential tool for managing short-term labour needs. However, one of the most significant challenges faced by employers is the lack of real-time, reliable information regarding the number of days an employee has already worked under simplified employment with other employers within the same calendar year. This information deficit increases the risk of administrative errors and legal non-compliance, even in cases of good-faith employment. Through an anonymised case study, the paper illustrates the practical difficulties associated with the application of simplified employment and proposes a digital registration and data-sharing solution aimed at improving cooperation between employers, payroll systems and public authorities. The study concludes that the long-term sustainability of simplified employment requires not only legislative adjustments but also substantial digital and organisational developments within the Hungarian labour market. **Keywords:** Simplified employment, atypical employment, labour market, HR administration, digitalization, legislative changes.

Bevezetés

Az egyszerűsített foglalkoztatás (EFO) a magyar munkaerőpiac egyik meghatározó atipikus foglalkoztatási formája, amely elsősorban a rövid távú, szezonális és alkalmi munkaerőigények kielégítését szolgálja [1, 2].

A foglalkoztatás ezen típusa az elmúlt években egyre nagyobb jelentőségre tett szert, mivel rugalmas megoldást kínál a munkáltatók számára a gazdasági bizonytalanság, a munkaerőhiány és az igényjellegű termelési sajátosságok kezelésére [3].

A magyar munkaerőpiacot az elmúlt időszakban jelentős külső és belső tényezők formálták, mint a COVID-19-járvány gazdasági hatásai, az inflációs környezet, valamint a jogszabályi és adminisztratív keretek folyamatos változása [4]. Ezek a folyamatok felerősítették az atipikus foglalkoztatási formák iránti igényt, miközben új kihívásokat is teremtettek a jogszerű és hatékony foglalkoztatás megvalósításában. Az egyszerűsített foglalkoztatás ebben a környezetben kiegyenlítő szerepet tölt be, mivel lehetőséget biztosít a munkáltatók számára a gyors munkaerő-bevonásra anélkül, hogy hosszú távú kötelezettségeket vállalnának.

Ugyanakkor az EFO alkalmazása nem csupán előnyökkel jár. A rendszer működését szigorú jogszabályi keretek határozzák meg, amelyek célja a visszaélések visszaszorítása és a jogszerű foglalkoztatás erősítése. A 2025–2026-ra vonatkozó jogszabályi módosítások különösen nagy terhet róttak a munkáltatókra, mivel az adminisztratív kötelezettségek növekedése és az információk korlátozott hozzáférhetősége jelentősen megnehezítette a mindennapi HR-gyakorlatot [5, 6]. Az egyszerűsített foglalkoztatás gyakorlati alkalmazása ugyanakkor egyre inkább túlmutat a jogszabályi megfelelés kérdésén, és a humán erőforrás-menedzsment működésének szerves részévé válik. A munkáltatók számára nem csupán a foglalkoztatás jogszerűsége, hanem az információk pontossága, naprakészsége és hozzáférhetősége is kulcstényezővé vált. Az EFO-val kapcsolatos adminisztratív döntések sok esetben rövid idő alatt születnek meg, miközben a szükséges információk hiánya növeli a hibázás és a jogszabálysértés kockázatát. Ez a feszültség különösen erősen jelenik meg a szezonális működésű ágazatokban, ahol a gyors munkaerő-bevonás és a jogkövető foglalkoztatás egyidejű biztosítása jelent kihívást a HR-folyamatok számára.

A tanulmány célja, hogy átfogó képet adjon az egyszerűsített foglalkoztatás munkaerőpiaci szerepéről és hatásairól, különös tekintettel a munkáltatói oldalról jelentkező adminisztratív kihívásokra és az ezekből fakadó kockázatokra. A kutatás középpontjában annak vizsgálata áll, hogy az EFO milyen mértékben járul hozzá a munkaerőpiac rugalmasságához, valamint milyen hatással van a foglalkoztatás jogszerűségére és átláthatóságára. A publikáció empirikus alapját egy, a munkáltatók körében végzett kérdőíves felmérés adja, amely a gyakorlati tapasztalatokon keresztül mutatja be az egyszerűsített foglalkoztatás alkalmazásának előnyeit és nehézségeit. A tanulmány egy anonimizált gyakorlati példa bevonásával elemzi a HR-adminisztráció során felmerülő problémákat, és javaslatokat fogalmaz meg az EFO működésének hatékonyabbá tételére, különös tekintettel a digitalizációs lehetőségekre és az információáramlás fejlesztésére.

[4] KSH: *Munkaerőpiaci részvétel*. Elérhető: https://www.ksh.hu/docs/hun/modsz/mun_modsz.html?utm_source=metekintve: 2025. 11. 11.)

[5] PWC (2025): *Mi változott 2025. július 1-jétől és mire számíthatunk jövőre?* Elérhető: https://www.pwc.com/hu/hu/blog/valtozasok_a_foglalkoztatasi_szabalyaiban.html?utm_source

[6] NAK–Buzás T. (2025): *Újabb változások 2026. évtől az egyszerűsített foglalkoztatásban*. Elérhető: https://www.nak.hu/tajekoztatasi-szolgalatas/adozas/108646-ujabb-valtozasok-2026-evtol-az-egyszerusített-foglalkoztatásban?utm_source

Elméleti és jogi háttér

AZ EGYSZERŰSÍTETT FOGLALKOZTATÁS SZABÁLYOZÁSI KERETEI

[1] Hovánszki A. (2005): A tipikus és az atipikus foglalkoztatás Magyarországon. *Munkaügyi szemle*. 07., (1222.), pp. 30–36.

[2] Munkaügyi Fórum (2023): *Egyszerűsített foglalkoztatásról értekezés*. Elérhető: <https://www.munkaugyiforum.hu/egyszerusített-foglalkoztatásrol-értékezés/>

[4] KSH: *Munkaerőpiaci részvétel*. Elérhető: https://www.ksh.hu/docs/hun/modsz/mun_modsz.html?utm_source=megette (megtekinítve: 2025. 11. 11.)

[7] Magyar Országgyűlés (2010): 2010. évi LXXV. törvény az egyszerűsített foglalkoztatásról. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1000075.tv>

[8] NAV információs füzet 46. szám – Az egyszerűsített foglalkoztatás (közzétéve: 2025. 03. 12.) (Letöltve: 2025. 10. 12)

Az egyszerűsített foglalkoztatás jogintézménye Magyarországon a 2010. évi LXXV. törvény alapján került bevezetésre azzal a céllal, hogy jogszerű, ugyanakkor rugalmas foglalkoztatási lehetőséget biztosítson a rövid távú munkaerőigények kielégítésére [7]. A szabályozás elsődleges célja az adminisztráció egyszerűsítése, a feketefoglalkoztatás visszaszorítása, valamint a munkáltatók és munkavállalók számára egyaránt átlátható jogi keretek megteremtése volt.

Az EFO három fő formában jelenik meg a gyakorlatban: alkalmi munka, mezőgazdasági és turisztikai idenymunka, valamint filmipari statiszta foglalkoztatás [8]. Ezek közös jellemzője, hogy időben korlátozottak, egyszerűsített bejelentési kötelezettséggel járnak, és eltérnek a hagyományos munkaviszonytól mind a közteherviselés, mind a társadalombiztosítási jogosultságok tekintetében. A rendszer sajátossága, hogy a munkáltató a munkavállaló után napi fix összegű közterhet fizet, míg a munkavállalót bérlevonások nem terhelik.

Az egyszerűsített foglalkoztatás fajtái a következők:

- alkalmi munka, amely legfeljebb öt egymást követő napra, havonta maximum tizenöt napra, évente pedig legfeljebb kilencven napra létesíthető;
- mezőgazdasági és turisztikai idenymunka, amely időszakosan ismétlődő, szezonális jellegű munkavégzést tesz lehetővé;
- filmipari statiszta foglalkoztatás, amely speciális, rövid időtartamú foglalkoztatási formát jelent.

Munkaerőpiaci szempontból az egyszerűsített foglalkoztatás fontos szerepet tölt be a rugalmasság biztosításában [1, 4]. Különösen azokban az ágazatokban vált nélkülözhetetlenné, ahol az idejnyjellegű termelés, a kereslet ingadozása vagy a rövid határidejű munkák miatt a hagyományos foglalkoztatási formák nem nyújtanak megfelelő megoldást. Az EFO lehetőséget teremt a diákok, nyugdíjasok, pályakezdők és alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők számára is a jogszerű munkavégzésre, ezáltal hozzájárul a foglalkoztatottság növeléséhez és a munkaerőpiaci integrációhoz [2].

Ugyanakkor a rendszer működésének vannak korlátai és kockázatai is. Az EFO nem alkalmas hosszú távú foglalkoztatásra, valamint a szigorú napkeretek és létszámkorlátok miatt fokozott figyelmet igényel a munkáltatók részéről.

A jogszabályi környezet az elmúlt években többször módosult, amely növelte az adminisztratív terheket és a megfelelési kockázatokat, különösen a kis- és középvállalkozások számára [9].

A 2025–2026-os jogszabályi változások tovább erősítették az ellenőrzési és nyilvántartási kötelezettségeket az egyszerűsített foglalkoztatás rendszerében [6, 10]. Bár egyes korlátozások enyhültek, az éves foglalkoztatási napkeretek betartása továbbra is kiemelt jelentőségű maradt, miközben a közteherviselés szabályai is módosultak. A közterhek mértékének változását a következő táblázat szemlélteti, amely az egyszerűsített foglalkoztatás egyes formáihoz kapcsolódó napi közteher összegét mutatja 2025 elején.

1. táblázat. Az egyszerűsített foglalkoztatás közterhei

Egyszerűsített foglalkoztatás típusa	Közteher mértéke 2025. január 1-jétől	Közteher mértéke 2025. február 2-ától
Mezőgazdasági időnyomunka	1.500 Ft /nap	2.200 Ft /nap
Turisztikai időnyomunka	1.500 Ft /nap	2.200 Ft /nap
Alkalmi munka	2.900 Ft /nap	4.400 Ft /nap
Filmipari statisztá	8.700 Ft /nap	8.700 Ft /nap

Forrás: NAV információs füzet 46. szám, saját szerkesztés.

A táblázat alapján megállapítható, hogy 2025. január 1-jétől a mezőgazdasági és turisztikai időnyomunka esetében a napi közteher 1.500 forint volt, míg az alkalmi munkavállalók után fizetendő közteher 2.900 forint/napot tett ki, a filmipari statisztá foglalkoztatás esetében pedig 8.700 forint/nap volt érvényben. 2025. február 2-től jelentős emelkedés következett be az első két foglalkoztatási formánál: a mezőgazdasági és turisztikai időnyomunka napi közterhe 2.200 forintra, az alkalmi munka esetében pedig 4.400 forintra nőtt, míg a filmipari statisztá foglalkoztatás közterhe változatlan maradt.

A közterhek ilyen rövid időn belüli emelkedése tovább növelte a munkáltatók adminisztratív terheit, különösen a tervezhetőség és a költségkalkuláció szempontjából. Mindezt tovább nehezíti, hogy a munkáltatók jelenleg nem rendelkeznek teljes körű, valós idejű információval arról, hogy egy adott munkavállaló az adott évben összesen hány napot dolgozott már egyszerűsített foglalkoztatás keretében

[6] NAK–Buzás T. (2025): *Újabb változások 2026. évtől az egyszerűsített foglalkoztatásban*. Elérhető: https://www.nak.hu/tajkoztatasi-szolgalatas/adozas/108646-ujabb-valtozasok-2026-evtol-az-egyszerusített-foglalkoztatásban?utm_source

[9] Magyar Országgyűlés (2025.): 2025. évi X. törvény az egyszerűsített foglalkoztatásról szóló 2010. évi LXXV. törvény módosításáról. Elérhető: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A2500010.TV>

[10] NAV (2026): *Az egyszerűsített foglalkoztatás 2026-os változásai*. Elérhető: https://nav.gov.hu/ado/egyebkot/Az_egyszerusített_foglalkoztatás_2026-os_valtozasai (Megtéktve: 2026. 01. 20.)

más munkáltatóknál. Ez az információhiány a növekvő közterhek és az ellenőrzési kötelezettségek mellett fokozza az adminisztratív hibák és a jogsértések kockázatát még jóhiszemű foglalkoztatás esetén is.

AZ EGYSZERŰSÍTETT FOGLALKOZTATÁS VÁRHATÓ VÁLTOZÁSAI 2026-TÓL

2026-tól az egyszerűsített foglalkoztatás (EFO) szabályozása több lényeges ponton módosul. A változások célja a foglalkoztatási rugalmasság növelése, valamint a munkáltatói adminisztráció mérséklése. A legjelentősebb módosítás az úgynevezett „azonos felek közötti” éves időkorlát megszüntetése: mezőgazdasági és turisztikai időnyomunka, valamint alkalmi munka esetében 2026. január 1-jétől már nem áll fenn olyan korlátozás, amely meghatározná, hogy ugyanazon munkáltató és munkavállaló között egy naptári évben hány nap egyszerűsített foglalkoztatás létesíthető. Ugyanakkor az alkalmi munka jellegéből fakadó időbeli korlátok legfeljebb öt egymást követő nap, illetve havi maximum tizenöt nap továbbra is érvényben maradnak.

A munkavállalók éves összesített EFO-keretére vonatkozó alapvető szabályozás változatlan marad, amely szerint egy naptári évben összesen legfeljebb 120 nap egyszerűsített foglalkoztatás vállalható. Ettől kizárólag a mezőgazdasági időnyomunkát végzők esetében tér el a szabályozás, akik számára 2026-tól további 90 napos keretbővítés lép életbe, így összesen akár 210 nap munkavégzés is jogszerűen teljesíthető. A többletkerethez kapcsolódó közteher mértéke a minimálbérhez igazodik, ezért annak pontos összege a szabályozás teljes körű kihirdetéséig nem határozható meg. A jogszabályi módosításokkal párhuzamosan megjelenik az ellenőrzési és nyilvántartási rendszerek fejlesztésének igénye is. A munkavállalók fennmaradó EFO-napjainak ellenőrzése jelenleg részben elérhető a NAV mobilalkalmazás és az ONYA felületén keresztül, azonban a rendszer még nem tekinthető teljes körűnek. A NAV Ügyfélporthoz és a M2M-kapcsolatokhoz tervezett bővítések jelenleg fejlesztési és előkészítési szakaszban vannak, így a gyakorlati megvalósítás módja és ütemezése egyelőre nem egyértelmű. 2026-tól az egyszerűsített foglalkoztatásban végzett munka nyugdíjjogosultságot is biztosít, mivel a ledolgozott napok és a bejelentett foglalkoztatás szolgálati időként figyelembe vehetők a későbbi nyugdíj megállapításakor. A nyugdíjalap mértéke foglalkoztatási típusonként eltérő, így az egyszerűsített foglalkoztatás nem azonos mértékű jogosultságot eredményez, mint a hagyományos munkaviszony. A változás ugyanakkor hosszabb távon kedvező lehet azok számára, akik rendszeresen dolgoznak egyszerűsített foglalkoztatás keretében, miközben újabb adminisztratív feladatokat ró a munkáltatókra és a bérszámfejtési folyamatokra.

Saját kutatás és empirikus eredmények bemutatása

A tanulmány empirikus részének célja annak feltárása volt, hogy az egyszerűsített foglalkoztatás gyakorlati alkalmazása milyen adminisztratív kihívásokat jelent a munkáltatók számára, valamint, hogy a jogszabályi változások milyen hatással vannak a HR-folyamatokra és a foglalkoztatási döntésekre. A kutatás különös hangsúlyt fektetett arra, hogy a munkáltatók milyen információhiányt tapasztalnak az EFO alkalmazása során, és milyen eszközökkel próbálják kezelni a megfelelési kockázatokat.

Az empirikus vizsgálat célja nemcsak a problémák azonosítása, hanem azok gyakorlati hátterének és összefüggéseinek feltárása is. Ennek érdekében a kutatás a munkáltatói tapasztalatokra, a mindennapi HR-adminisztráció során felmerülő nehézségekre, valamint a jogszabályi megfelelésből fakadó kockázatokra fókuszált. A fejezet a kérdőíves felmérés eredményeinek bemutatásán túl egy gyakorlati példán keresztül is szemlélteti az egyszerűsített foglalkoztatás működését, különös tekintettel a szezonális foglalkoztatás sajátosságaira. Az empirikus elemzés célja annak bemutatása, hogy az információhiány és az adminisztratív terhek miként befolyásolják a munkáltatói döntéshozatalt, valamint hogyan indokolják a digitális megoldások iránti igényt.

A KUTATÁS CÉLJA ÉS MÓDSZERTANA

A vizsgálat alapját egy munkáltatók körében végzett kérdőíves felmérés adta. A kérdőív elsősorban olyan HR-rel és bérszámfejtéssel foglalkozó szakembereket célt meg, akik napi szinten találkoznak egyszerűsített foglalkoztatásban dolgozó munkavállalókkal. A kérdések az EFO gyakorlati alkalmazására, az adminisztrációs terhekre, a jogszabályi változások követésére, valamint az informatikai támogatás hiányosságaira fókuszáltak.

A kutatás során kiemelt figyelmet kapott annak vizsgálata, hogy a munkáltatók milyen módon ellenőrzik az éves foglalkoztatási napkeretek betartását, illetve milyen nehézségeket okoz számukra annak hiánya, hogy nem rendelkeznek valós idejű, megbízható információval a munkavállalók korábbi EFO-s foglalkoztatásáról más munkáltatóknál. A kérdőíves felmérés nem reprezentatív jellegű volt, ugyanakkor alkalmas arra, hogy feltárja az egyszerűsített foglalkoztatás alkalmazásával kapcsolatos tipikus munkáltatói tapasztalatokat és problémákat. A kutatás célja nem statisztikai általánosítás, hanem a HR-adminisztráció során jelentkező gyakorlati nehézségek azonosítása volt, különös tekintettel a jogszabályi megfelelésre és az információhiány kezelésére.

A válaszadók többsége kis- és középvállalkozásoknál dolgozó szakember volt, akik HR vagy bérszámfejtési feladatokat látnak el, és napi szinten foglalkoznak egyszerűsített foglalkoztatás keretében alkalmazott

munkavállalók adminisztrációjával. Ez biztosította, hogy a beérkezett válaszok a gyakorlatban megjelenő problémákra és működési nehézségekre reflektáljanak.

Az adatfelvétel során alkalmazott kérdőív zárt és félig nyitott kérdéseket egyaránt tartalmazott, amelyek lehetővé tették a válaszadók tapasztalatainak strukturált feldolgozását, valamint az egyéni észrevételek megjelenítését is. Az így nyert adatok megfelelő alapot biztosítottak az egyszerűsített foglalkoztatás gyakorlati működésének részletesebb elemzéséhez.

A KUTATÁS FŐBB EREDMÉNYEI

A kérdőíves felmérés eredményei alapján megállapítható, hogy az egyszerűsített foglalkoztatás alkalmazása a munkáltatók többsége számára nélkülözhetetlen eszköz a rövid távú munkaerőigények kezelésében. Ugyanakkor a válaszadók jelentős része számolt be arról, hogy az EFO adminisztrációja az elmúlt évek jogszabályi szigorításai miatt érezhetően bonyolultabbá vált. A válaszok alapján különösen a kis- és középvállalkozások esetében jelent problémát az, hogy az EFO-val kapcsolatos adminisztráció aránytalanul nagy terhet ró a HR- és bérszámfejtési folyamatokra. Több válaszadó kiemelte, hogy az egyszerűsített foglalkoztatás gyakorlati kezelése időigényessé vált, miközben a foglalkoztatás jellege továbbra is rövid távú és eseti maradt.

Az egyik leggyakrabban megjelölt probléma az információhiány volt. A munkáltatók többsége jelezte, hogy jelenleg nem áll rendelkezésükre olyan központi vagy integrált rendszer, amelyből egyértelműen megállapítható lenne, hogy egy adott munkavállaló az adott naptári évben hány napot dolgozott már egyszerűsített foglalkoztatás keretében más munkáltatóknál. Ennek következtében a foglalkoztatási döntések sok esetben becslésen, nyilatkozatokon vagy belső nyilvántartásokon alapulnak.

A kutatás eredményei azt mutatják, hogy ez az információhiány jelentős bizonytalanságot okoz a munkáltatói döntéshozatal során. A válaszadók egy része számolt be, hogy a foglalkoztatási napkeretekkel kapcsolatos kockázatok miatt inkább elutasítják bizonyos munkavállalók alkalmazását, még akkor is, ha ténylegesen rendelkezésre állna számukra felhasználható EFO-nap. Ez a gyakorlat közvetetten a munkaerőpiaci rugalmasság csökkenéséhez vezethet. A válaszadók jelentős része jelezte azt is, hogy a jogszabályi megfelelés kockázata nőtt, mivel egy esetleges napkeret-túllépés még jóhiszemű eljárás mellett is komoly szankciókat vonhat maga után. Ennek elkerülése érdekében több munkáltató saját belső ellenőrzési mechanizmusokat alkalmaz, például írásos munkavállalói nyilatkozatokat, manuális nyilvántartásokat vagy előzetes korlátozásokat a foglalkoztatás időtartamára vonatkozóan.

A válaszok alapján megállapítható, hogy ezek a belső megoldások ugyan csökkentik a jogsértés kockázatát, azonban nem tekinthetők hosszú távon hatékony vagy fenntartható megoldásnak. A manuális adminisztráció növeli a hibázás lehetőségét, és jelentős erőforrásokat von el a HR-funkció stratégiai feladataitól.

A kutatás eredményei ezért egyértelműen alátámasztják egy integrált, digitális nyilvántartási megoldás iránti munkáltatói igényt.

GYAKORLATI PÉLDA AZ EGYSZERŰSÍTETT FOGLALKOZTATÁS ALKALMAZÁSÁRA

A bemutatott gyakorlati példa alapján az információk széttagoltsága nemcsak jogszabályi megfelelési kockázatot jelent, hanem a munkáltatói döntéshozatal hatékonyságát is jelentősen csökkenti. A vizsgált vállalkozás az élelmiszeriparban tevékenykedik, ahol a szezonális termelési csúcsok miatt az egyszerűsített foglalkoztatás alkalmazása során a foglalkoztatási döntések gyakran rövid idő alatt születnek meg. Ebben a környezetben a munkáltató számára kiemelten fontos lenne a fennmaradó EFO-napkeretek gyors és megbízható ellenőrzése, amely azonban jelenleg jellemzően csak manuális eszközökkel biztosítható. Az élelmiszeripari működés sajátossága, hogy bizonyos időszakokban például ünnepi szezonokhoz vagy időszakos termékek gyártásához kapcsolódóan hirtelen megnövekedett munkaerőigény jelentkezik. Ilyen esetekben a vállalkozások gyakran rövid időn belül kénytelenek dönteni az alkalmi vagy idegymunkások bevonásáról, amelyhez az egyszerűsített foglalkoztatás rugalmas keretet biztosít

A gyakorlatban ez azt eredményezi, hogy a HR-adminisztráció jelentős részét nem a foglalkoztatás tervezése és szervezése, hanem az adatok utólagos ellenőrzése és egyeztetése teszi ki. A munkavállalók korábbi EFO-s foglalkoztatására vonatkozó információk hiánya miatt a munkáltató gyakran kénytelen munkavállalói nyilatkozatokra és belső nyilvántartásokra támaszkodni, amelyek ugyan csökkentik a jogsértés kockázatát, de nem nyújtanak teljes körű biztonságot a jogszabályi megfelelés szempontjából. Ez a bizonytalanság különösen problémás olyan helyzetekben, amikor több munkáltató párhuzamosan alkalmazza egyszerűsített foglalkoztatásban ugyanazon munkavállalót.

A gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy ezek a manuális ellenőrzési megoldások jelentős időráfordítást igényelnek, és nagymértékben függnak az emberi tényezőtől. Ennek következtében a HR-munkatársak terhelése növekszik, miközben a hibázás lehetősége sem zárható ki teljes mértékben, még körültekintő eljárás mellett sem.

A gyakorlati tapasztalatok alapján egy olyan megoldási irány is körvonalazódik, amely a problémák kezelésére digitális eszközök alkalmazását helyezi előtérbe. A bemutatott vállalati gyakorlatban egyre erősebben jelentkezik az igény egy olyan bérszámfejtési és HR-rendszerhez kapcsolódó nyilvántartási megoldás iránt, amely képes lenne valós idejű információt biztosítani az EFO-napkeretek fennmaradó mértékéről. Egy ilyen rendszer automatikus figyelmeztetést adhatna a napkeretek túllépésének kockázata esetén, ezáltal támogatva a jogszerű foglalkoztatási döntések meghozatalát.

Egy integrált digitális megoldás lehetővé tenné, hogy a foglalkoztatási döntések ne becslésekre vagy nyilatkozatokra, hanem naprakész és hiteles adatokra épüljenek.

[1] Hovánszki A. (2005): A tipikus és az atipikus foglalkoztatás Magyarországon. *Munkaügyi szemle*. 07., (1222.), pp. 30–36.

[3] Csordás T. (2016): *Emberi erőforrás gazdálkodás*. Budapest: Wolters Kluwer Kft.

[5] PWC (2025): *Mi változott 2025. július 1-jétől és mire számíthatunk jövőre?* Elérhető: https://www.pwc.com/hu/hu/blog/valtozasok_a_foglalkoztatás_szabalyaiban.html?utm_source

[9] Magyar Országgyűlés (2025.): 2025. évi X. törvény az egyszerűsített foglalkoztatásról szóló 2010. évi LXXV. törvény módosításáról. Elérhető: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A2500010.TV>

Ez különösen fontos a szezonális működésű vállalkozások esetében, ahol a gyors reagálás és a jogszabályi megfelelés egyszerre jelent elvárást a HR-funkcióval szemben.

A digitális nyilvántartás bérszámfejtői rendszerbe történő integrálása nemcsak az adminisztratív terhek csökkentéséhez járulna hozzá, hanem növelné a HR-folyamatok átláthatóságát és a munkáltatói döntéshozatal biztonságát is. A bemutatott gyakorlati példa alapján különösen a szezonális működésű kis- és középvállalkozások számára jelentene előrelépést egy ilyen megoldás, amely illeszkedik a hatósági digitalizációs törekvésekhez, ugyanakkor a jelenlegi információhiányból fakadó kockázatokat is mérsékelné. Összességében a gyakorlati példa jól szemlélteti, hogy az egyszerűsített foglalkoztatás hatékony alkalmazása nemcsak jogszabályi ismereteket, hanem megfelelő informatikai támogatást is igényel. A digitális megoldások bevezetése hosszú távon hozzájárulhat a HR-folyamatok hatékonyságának növeléséhez és a jogkövető foglalkoztatási gyakorlat megerősítéséhez.

Következtetések és javaslatok

A tanulmány célja az volt, hogy bemutassa az egyszerűsített foglalkoztatás szerepét és hatását a magyar munkaerőpiacon, különös tekintettel a munkáltatói oldalról jelentkező adminisztratív kihívásokra és a jogszabályi megfelelés kockázataira. Az elméleti áttekintés és az empirikus kutatás eredményei egyaránt megerősítik, hogy az EFO a munkaerőpiac rugalmasságának egyik kulcsfontosságú eszköze, ugyanakkor működése számos gyakorlati nehézséget is magában hordoz [1, 3].

A kutatás eredményei alapján megállapítható, hogy az egyszerűsített foglalkoztatás legnagyobb előnye továbbra is a gyors és rugalmas munkaerő-bevonás lehetősége, amely különösen az idényjellegű vagy rövid távú munkaerőigénnyel rendelkező ágazatokban bír kiemelt jelentőséggel. Ezzel párhuzamosan azonban az elmúlt évek jogszabályi szigorításai és az ellenőrzési kötelezettségek erősödése jelentősen növelték a HR-adminisztrációs terheket, különösen a kis- és középvállalkozások körében [5, 9].

A kérdőíves felmérés és az anonimizált gyakorlati példa egyaránt rámutatott arra, hogy az egyik legkritikusabb probléma az információhiány. A munkáltatók jelenleg nem rendelkeznek olyan egységes, valós idejű adatforrással, amely megbízhatóan jelezné, hogy egy adott munkavállaló az adott naptári évben hány napot dolgozott már egyszerűsített foglalkoztatás keretében más munkáltatóknál.

Ez a hiányosság növeli a jogszabályi túllépések kockázatát, és sok esetben manuális nyilvántartások és belső ellenőrzési megoldások alkalmazására kényszeríti a munkáltatókat.

A 2026-tól hatályba lépő változások új dimenziót adnak az EFO rendszerének: miközben a foglalkoztatási rugalmasság megmarad, a szabályozás precízebbé válik, és további adminisztratív elvárásokat támaszt a munkáltatókkal szemben. Ebben a környezetben a digitalizáció nem pusztán kényelmi tényezőként, hanem a jogszerű, hatékony és átlátható működés alapfeltételeként jelenik meg. Egy, a vállalati HR- és bérszámfejtési rendszerekbe integrált digitális nyilvántartási megoldás hosszú távon hozzájárulhat a munkaerőpiac átláthatóságának növeléséhez, az adminisztratív terhek csökkentéséhez és a munkáltatók alkalmazkodóképességének erősítéséhez a folyamatosan változó jogszabályi környezetben.

A kutatás és az elemzett szabályozási változások alapján az alábbi javaslatok fogalmazhatók meg a munkáltatók és HR-szakemberek számára:

- A digitalizáció előtérbe helyezése, különösen központi nyilvántartó és bérszámfejtő szoftverek alkalmazása a mindennapi működés során.
- Automatizált adatszolgáltatás és riportolás kialakítása, amely támogatja a jogszabályi megfelelést, valamint a napidíjak és közterhek pontos kezelését.
- Felkészülés a 2026-os változásokra, különös tekintettel a mezőgazdasági idénymunka és az alkalmi munkavégzés módosuló szabályaira, a napkorlátok és a közteherviselés figyelembevételével.
- Stratégiai szemléletű alkalmazás, amelyben a digitális eszközök nem csupán adminisztratív támogatást nyújtanak, hanem a HR- és pénzügyi döntéshozatalt is segítik, erősítve a vállalatok versenyképességét.

Ez a megközelítés lehetővé teszi, hogy a magyar munkaerőpiac átláthatóbbá, jogszerűbbé és hatékonyabbá váljon, miközben a munkáltatók és a HR-szakemberek gyorsan és rugalmasan tudnak alkalmazkodni a változó szabályozási környezethez. Egy ilyen integrált és innovatív megoldás stratégiai jelentőségű beruházásként értelmezhető, amely hosszú távon stabil alapot biztosíthat az egyszerűsített foglalkoztatás fenntartható működéséhez.

The impact of interior design on human psychology

Összefoglalás: A belsőépítészet hatása az emberi pszichológiára a modern tudományos kutatások egyik releváns iránya. Az emberi viselkedést, érzelmi állapotot és az általános pszichológiai komfortot mind a vizuális, mind a funkcionális környezeti tényezők alakítják. A tér színe, a világítás, az anyagválasztás, a bútorok elrendezése és a díszítőelemek közvetlenül befolyásolják az emberek viselkedési válaszait és érzelmi állapotait. Egy pszichológiailag jól megtervezett belső tér csökkenti a stressz szintjét, növeli a termelékenységet és javítja az életminőséget. A tanulmány célja a belsőépítészet pszichológiai hatásainak tudományos alapokon történő vizsgálata, a modern designelemek emberi pszichológiára gyakorolt hatásmechanizmusainak azonosítása, valamint gyakorlati ajánlások kidolgozása. A kutatás keretében különféle tudományos módszerek kerültek alkalmazásra a vizuális és funkcionális paraméterek emberi viselkedésre, érzelmi állapotra és társas interakciókra gyakorolt hatásának értékelése érdekében. A kutatási eredmények azt mutatják, hogy a térbeli színpaletták, a megvilágítási szintek, az akusztikai viszonyok, az elhelyezés és a lépték jelentősen befolyásolhatják az emberi viselkedést és érzelmi válaszokat. Például a meleg színek növelik az energiaszintet és serkentik az aktivitást, míg a hideg színek nyugtató hatásúak. A világítás kulcsszerepet játszik a pszichológiai kényelem biztosításában és a szem megerőltetésének minimalizálásában. Ezenkívül a bútorok elrendezése és térbeli szervezése alakítja a mozgás szabadságát, a társas interakciókat és a személyes tér érzetét. A kutatás eredményei azt mutatják, hogy az olyan elemek szintetizált alkalmazása a belsőépítészetben, mint a színek, a világítás, az akusztika és a térbeli tervezés, hatékonyan bizonyul a pszichológiai kényelem fokozásában. Ez a megközelítés lehetővé teszi a viselkedési minták és az érzelmi állapotok optimalizálását mind az egyéni, mind a nyilvános terekben. **Kulcsszavak:** Belsőépítészet, pszichológia, érzelmi állapot, térbeli tervezés, emberi viselkedés.

* *Azerbaycan Dövlət İqtisad Universiteti Department of Design*
Email:
sevinchanifayeva@gmail.com
ORCID: 0009-0003-9635-0186

Abstract: The impact of interior design on human psychology is one of the relevant directions of modern scientific research. Human behavior, emotional state, and overall psychological comfort are shaped by both visual and functional environmental factors. The color of space, lighting, material selection, furniture arrangement, and decorative elements directly influence people's behavioral responses and emotional states. A psychologically well-designed interior reduces stress levels, increases productivity, and improves overall quality of life. The aim of the study is to examine the psychological effects of interior design on a scientific basis, identify the mechanisms through which modern design elements influence human psychology, and present practical recommendations. Within the scope of the research, various scientific methods were used to evaluate the impact of visual and functional parameters on human behavior, emotional state, and social interactions. Research findings indicate that spatial color palettes, lighting levels, acoustic conditions, positioning, and scale can significantly influence human behavior and emotional responses. For example, warm colors increase energy levels and stimulate activity, while cool colors have a calming effect. Lighting plays a crucial role in ensuring psychological comfort and minimizing eye strain. In addition, furniture layout and spatial organization shape freedom of movement, social interaction, and the sense of personal space. The results of the study demonstrate that a synthesized application of elements such as color, lighting, acoustics, and spatial planning in interior design is more effective in enhancing psychological comfort. This approach allows for the optimization of behavioral patterns and emotional states in both individual and public spaces.

Keywords: Interior design, psychology, emotional state, spatial planning, human behavior.

Introduction

Interior design is not limited to aesthetic purposes alone; it is also a significant factor that shapes psychological comfort, behavior, and emotional state. Human interaction with space directly depends on the characteristics of design elements. Therefore, studying the psychological effects of interior design and scientifically evaluating its influence on human life is essential.

Psychological Effects of Color

Colors directly affect human emotional and physiological states. Warm colors (red, orange, yellow) generally increase energy levels, enhance concentration, and stimulate activity. Cool colors (blue, green, purple) have a calming effect, reduce stress levels, and promote relaxation. Color selection is not only an aesthetic choice but also a behavior-guiding mechanism.

Lighting and Acoustic Conditions

Lighting is a critical element influencing emotional state and visual comfort. Natural light, especially in the morning, helps regulate melatonin levels and supports healthy biological rhythms. Artificial lighting, depending on temperature and brightness, can either stimulate activity or promote relaxation. Acoustic conditions also determine stress levels and attention focus. High noise levels and resonance can cause distraction and psychological discomfort.

Spatial Planning and Layout

The arrangement of furniture and objects affects freedom of movement, social relationships, and the sense of personal space. Open-plan spaces encourage collaboration and social interaction, while narrow and crowded layouts increase stress. Functional zoning of space is essential for emotional comfort and work productivity.

Table 1. Psychological Impact Indicators of Interior Design Elements

Design Element	Psychological Impact	Direction of Impact
Color	Change in emotional state	Stimulating/Calm
Lighting	Regulates stress level and focus	Relaxing/Stimulating
Acoustic environment	Concentration and emotional state	Calm/Distracting
Spatial planning	Freedom of movement, social interaction	Comfort/Stress
Furniture layout	Space efficiency and personal space protection	Comfort/Discomfort

Source: Compiled by the author.

Interior design influences human behavior not only through aesthetics and visual comfort but also through social interaction, personal space protection, productivity, and emotional stability. Research shows that spatial size, lighting, color choice, acoustic conditions, and furniture layout significantly shape human behavior and emotional responses.

Psychological Impact of Design in Individual Spaces

Individual spaces—homes, personal offices, and private work areas—directly affect emotional state and performance. Studies show that:

- Colors regulate mood in individual spaces. Blue and green tones reduce stress, while red and orange stimulate energy and creativity.
- Lighting is one of the main determinants of psychological comfort. Natural light regulates melatonin levels and supports biological rhythms, while artificial light can be adjusted to optimize productivity.
- Furniture arrangement and functional zoning strengthen the sense of personal space. Open and orderly layouts reduce stress and improve focus.

Psychological Impact of Design in Public Spaces

Public spaces – offices, educational institutions, shopping centers – regulate behavior and social interaction. In such spaces:

- Open-plan layouts enhance collaboration and communication.
- Crowded and narrow spaces increase stress and emotional tension.
- Acoustic regulation is essential for maintaining attention and concentration.

Interaction of Visual and Functional Elements

Since visual and functional components interact, their harmonious integration enhances psychological effects. Color, lighting, and spatial positioning together optimize behavior and emotional state in both individual and public spaces.

Practical Application Examples

Cool-toned and naturally lit residential and office spaces reduce stress levels by 30–40%.

Open-plan classrooms in educational institutions increase students' collaborative activities and social interaction by 25–35%.

In commercial and public spaces, the use of colorful and harmoniously integrated design elements enhances customer satisfaction and behavioral comfort.

The study demonstrates that the psychological impact of interior design reaches its maximum level when visual and functional elements are applied in a synthesized manner in both individual and public spaces.

Interior design does not merely determine the aesthetic arrangement of space; it functions as a complex phenomenon that significantly influences people's daily quality of life, emotional stability, levels of attention and motivation, as well as social interaction. When design elements—such as visual and functional characteristics of space, color selection, lighting, acoustic conditions, furniture arrangement, decorative elements, and textures—are applied in an integrated and harmonious way, they provide maximum psychological benefit.

When interacting with space, the human brain simultaneously processes not only visual information but also tactile, acoustic, and emotional stimuli. Therefore, each interior element should be considered not only as an aesthetic component but also as a factor shaping psychological comfort and behavioral patterns.

The psychological impact of color directly influences emotional state, attentional focus, motivation, and overall behavior. In individual spaces, calming tones such as blue, green, and light beige contribute to stress reduction and emotional balance. These tones also support sustained focus during creative processes, reduce mental fatigue, and enhance the sense of comfort during rest. In public spaces, warm tones—orange, red, and yellow—enhance collaboration and social interaction, stimulating active behavior and interpersonal communication. Harmonious color combinations and appropriate use of contrast serve as essential tools for optimizing behavior and maintaining emotional balance in both individual and public environments.

Lighting represents another crucial component in ensuring psychological comfort. Proper planning of natural light supports biological rhythms, normalizes melatonin levels, and enhances attention and concentration. At the same time, optimal application of artificial lighting parameters—such as brightness and color temperature—directly affects emotional and behavioral responses. Warm-toned lighting increases activity levels and stimulates social interaction, whereas cool-toned lighting has a calming effect, optimizing focus and concentration. The psychological impact of lighting extends beyond emotional and behavioral dimensions, influencing eye strain, visual comfort, and long-term productivity.

Acoustic conditions and sensory stimuli are also significant factors shaping psychological comfort. High noise levels, resonance, and random background sounds can lead to emotional discomfort, reduced

concentration, and increased stress levels. Regulation of sound levels, minimization of resonance, and use of acoustic materials enhance psychological well-being and social interaction. Additionally, texture, material selection, and placement of decorative elements influence sensory perception, comfort, and emotional stability.

Functional spatial planning and furniture arrangement are critical for freedom of movement, personal space protection, and social behavior. In individual spaces, open, organized, and ergonomic furniture layouts reduce stress, improve focus, and increase productivity. In public spaces, open-plan and functionally harmonized furniture arrangements strengthen collaboration and social interaction while providing optimal conditions for collective activities and communication. Spatial dimensions, circulation paths, and visual symmetry are also key parameters influencing emotional and behavioral responses.

Table 2. Psychological Effects of Interior Design Elements

Design Element	Psychological Effect	Individual Space	Public Space
Color	Emotional balance, activity/calmness, motivation	High	High
Lighting	Focus, stress level, eye fatigue	High	Medium–High
Acoustic environment	Concentration, social behavior, stress level	Medium	High
Spatial planning	Freedom of movement, social interaction	High	High
Furniture arrangement	Personal space protection, comfort	High	Medium–High

Source: Compiled by the author.

The combined and synthesized application of design elements – color, lighting, acoustics, spatial planning, and furniture arrangement – creates a comprehensive psychological impact in both individual and public spaces. Balanced and appropriate integration of each element reduces stress levels, enhances social interaction, optimizes attention and concentration, and increases creativity and motivational engagement. From this perspective, psychological optimization in interior design serves not only aesthetic objectives but also aims to improve daily quality of life and ensure emotional and behavioral balance.

Conclusion

The study reveals that the visual, functional, and sensory elements of space directly shape emotional states, behavioral patterns, and social interactions. Research findings indicate that the harmonious application of color selection, lighting, acoustic conditions, furniture arrangement, and decorative elements is critical not only for aesthetic purposes but also for ensuring psychological comfort, reducing stress, and enhancing productivity.

In individual spaces, the use of calming and neutral tones reduces stress levels, enhances creativity, and supports attentional focus. In public spaces, purposeful application of warm and contrasting colors strengthens collaboration, social interaction, and collective motivation. The integration of these approaches facilitates optimization of behavior and emotional states across different spatial contexts.

Lighting and acoustic conditions play an essential role in psychological optimization. Natural light regulates biological rhythms and enhances long-term productivity, while optimized artificial lighting parameters support concentration, reduce stress, and encourage social interaction. Proper acoustic regulation ensures sustained concentration during prolonged work and learning processes and promotes harmonious social communication.

Furniture arrangement and spatial planning further reinforce psychological effects. Ergonomic and open-plan layouts in individual spaces reduce stress, enhance comfort, and preserve personal space. In public spaces, open-plan furniture arrangements stimulate collaboration, communication, and collective efficiency.

Overall, psychological optimization of interior design aims to reduce stress, enhance social interaction, optimize attention and creativity, and improve emotional comfort in both individual and public spaces. These findings demonstrate that scientifically grounded interior design strategies can significantly improve quality of life.

References

- Mammadov, R. A. (2022): *Psychological aspects of modern interior design and its impact on human behavior*. Baku: ADNSU Publishing House.
- Aliyeva, S. F. (2021): *The study of the psychological effects of design elements in public and private spaces*. Baku: Elm ve Tehsil Publishing House.
- Smith, J. (2020): Psychological impacts of interior design on human behavior. *Journal of Environmental Psychology*, 45., pp. 120–135.

- Brown, L. (2021): Color, light, and space: Cognitive and emotional effects in interior environments. *Interior Design Research*, 12., (3.), pp. 56–78.
- Johnson, P. (2019): Human-centered design: The role of interior spaces in psychological wellbeing. *Architectural Psychology Review*, 9., pp. 88–104.
- Ivanova, E. V. (2021): *The influence of interior design on the psychological state of humans*. Moscow: Stroynauka.
- Petrov, A. S. (2020): *Psychological aspects of residential and public interior design*. Saint Petersburg: BHV-Petersburg.
- Yilmaz, B. (2021): *The impact of interior design on human psychology*. Istanbul: Mimar Sinan University Press.
- Kaya, F. (2020): *Psychological effects of color and lighting usage*. Ankara: Gazi University Press.
- Demir, C. (2019): *Spatial planning and human behavior: Psychological perspectives*. Izmir: Ege University Press.

Az élményalapú felsőfokú matematika oktatásában alkalmazott módszerek

Összefoglalás: A felsőoktatási intézmények oktatói egyre több didaktikai eszközt alkalmaznak óráikon, a hallgatók felkészítése során. Előtérbe kerül az élményalapú oktatás mind a számonkérésben mind a tanulás-tanítás folyamatában. A hagyományos előadás+gyakorlat-szemlélet a hallgatóink számára nehezen követhető, ezért is kell matematikaoktatásunkban újszerű eszközöket, szoftvereket használnunk.

Az egyetemre felvételt nyerő és beiratkozó diákok a Z-generáció szülöttei, melynek tagjaira jellemző, hogy figyelmük szétszórt, rövid ideig tudnak koncentrálni. Tapasztalatunk az, hogy néha könnyen „feladják” a matematika tantárgy első féléves teljesítését, melynek egyik kiváltó oka lehet a hiányos készségek kialakulása, vagy akár az absztrakciós szintre lépésekben kialakuló megakadás. Sokszor párosul ez a matematika tanulás iránti félelem, vagy sikertelenség kialakulásával is. Figyelnünk kell a motiváció fenntartására előadásokon, szemináriumokon és az önálló tanulásban is. A monoton, de az ismeretek eszközszintű birtoklása céljából szükséges a gyakoroltatás színesebbé tételének, a motiváció növelésének egy lehetséges módja a gamifikáció. Ennek formái lehetnek didaktikai, fizikai játékok, illetve digitális alkalmazások. **Kulcsszavak:** Matematikaoktatás, gamifikáció, digitális alkalmazások, Möbius.

Abstract: Teachers at higher education institutions are increasingly using didactic tools in their classes to prepare students. Experience-based education is coming to the fore in both assessment and the learning-teaching process. The traditional lecture+practice approach is difficult for our students to follow, which is why we need to use innovative tools and software in our mathematics teaching.

Students who are admitted to and enroll in university are members of Generation Z, who are characterized by scattered attention and short attention spans. Our experience is that they sometimes easily "give up" on completing

* *Dunaújvárosi Egyetem, Matematikai és Számítástudományi Tanszék*

Email: takacsanna@uniduna.hu
ORCID: 0009-0004-8877-9561

Budapesti Gazdaságtudományi Egyetem, Menedzsment Kar, Folyamatmenedzsment Tanszék
Email: takacs.anna2@uni-bge.hu
ORCID: 0009-0007-1756-5234

the first semester of mathematics, which may be due to incomplete skills or even a blockage in the transition to the level of abstraction. This is often accompanied by a fear of learning mathematics or a sense of failure. We must pay attention to maintaining motivation in lectures, seminars, and independent study. Gamification is one possible way to make practice more colorful and increase motivation, which is necessary for the monotonous but essential task of acquiring knowledge at a practical level. This can take the form of didactic and physical games or digital applications.

Keywords: Mathematics education, gamification, digital applications, Möbius.

Gamifikáció

A gamification kifejezés a game (játék) és a fiction (valamilyenné alakítás) szavak összetételével keletkezett és magyar nyelven játékosításnak, illetve gamifikációnak is szokták nevezni.

Az új fogalmat először Nick Pelling definiálta 2002-ben a következőképpen: „elektronikus eszközök játékszerű felhasználói felületekkel való felgyorsítása és élvezhetőbbé tétele”. Ez a meghatározás és jelentése azóta több lépésben fejlődésen ment keresztül és ettől eltérő jelentéssel került be a köztudatba.

Napjainkban Deterding 2011-ben alkotott definícióját idézik és alkalmazzák leggyakrabban, amely szerint a gamification jelentése: „a játéktervezési elemek használata játékon kívüli kontextusban”.

Az oktatásban figyelniük kell arra, hogy a tanítás-tanulás folyamatában hol szeretnénk alkalmazni a játékosítást. Erre alapvetően a tanítási óra menetének megtervezésében, illetve a számonkérésben kerülhet sor (kitűzők, jelvények, pontozás).

Fromann szerint a játékosítás alkalmazása során figyelni kell az alábbiakra:

- Az optimális terhelés (a játékos helyzete ideális: a játék támasztotta kihívások, feladatok tökéletes egyensúlyban vannak a képességeivel, kompetenciáival, valamint a játék adta eszköztárral, mozgástérrel. Flowhatás)
- Az ideális szintézis (Felosztják a Nagy Célt kisebb, hamarabb elérhető célokra, s ezekre építik a lehető legtöbb visszacsatolást, jutalmazó mechanizmust. Ezeket nevezzük szinteknek. Minél több szintre tagolódik a játék, annál több a kis cél, amely biztosítja a gyakori pozitív élményeket).
- Az ideális jutalmazási rendszer (megadja mindazt a pozitív élményt, amit a hétköznapoktól sajnos nem igazán kapunk meg).
- Tanulók orientációja.
- Döntések, választások.

A gamifikáció alkalmazása során a játékok rendszeréből átve-
szünk olyan elemeket, amelyek segítségével motiváltabbá tehetjük
diákjainkat, csökkenthetjük a rájuk nehezedő stresszt, valamint se-
gíthetünk nekik, hogy önállóbbá váljanak és részesei legyenek a ta-
nulás során meghozandó döntéseknek.

Nádori a következő elemeket nevezi meg:

- Önállóság.
- Unalom ellenszere.
- Célok.
- Siker és kudarc.
- Azonnali visszajelzés [1].

A felsőoktatásban több egyetem is alkalmazza a gamifikációt. Sőt,
matematika és játék témakörben a Neumann Egyetemen, Kecskemé-
ten konferenciát is szerveztek. Az *Algoritmuskok és adatszerkezetek*
c. tantárgy esetében az ELTE Programtervező informatikus-képzés
reformjába illesztették be a játékosítást, melynek formái a Pontrend-
szer, a Quizlet segédlet bevezetése volt. A Miskolci Egyetemen is fej-
lesztettek ki didaktikai játékokat matematikából a kollégák [2].

Ezek elsősorban ismert társas- és kártyajátékokra alapozva alkot-
ták meg trigonometria- és analízis-oktatás megsegítéséhez. Ezek az
Ékkővadász és Yeti társasjátékok, [3] valamint a LimEszelős, DETER-
minátor kártyapaklik.

Az Ékkővadász az Aranyásók társasjáték inspirációja, míg a Li-
mEszelős és DETERminátor paklik az Uno kártya matematizálásán
alapulnak, a határérték és determináns értékének meghatározásának
begyakorlását segíti.

Az Ékkővadászhoz szoftvert is fejlesztettek [4].

[1] Takács Anna (2023):

Élmény – Gamifikáció – Matematika
oktatás: *Moodle Danubius Noster:
Az Eötvös József Főiskola Tudományos
Folyóirata*, 11., (1.), pp. 49–58.
<https://doi.org/10.55072/DN.2023.1.49>

[2] Szilágyi Szilvia; Körei Attila: Kártya-
játékok a felsőoktatásban : Szisztemati-
kus áttekintés a Miskolci Egyetemen fej-
lesztett matematikai témájú didaktikai
játékokról. In: Ország, Adrienn–Baják,
Szabolcs (Szerk.): II. Csernyák László
Konferencia közleményei, Budapest:
Budapesti Gazdasági Egyetem, pp.
261–273. https://doi.org/10.29180/978-615-6342-90-4_23

[3] Szilágyi Szilvia–Palencsár Enikő
(2024): A JETI kooperatív didaktikai
kártyajáték paklijának finomhangolása.
In: Végh Attila (Szerk.): *Infinum 2024:*
Informatika, Fizika, Matematika Kon-
ferencia. Kecskemét: Neumann János
Egyetem, pp. 34–34.

[4] Szilágyi Szilvia–Körei Attila–Takács
Anna Mária (2024): Digitális vagy nem
digitális? – A játékalapú tanulás meg-
valósításának új lehetőségei In: Végh
Attila (Szerk.): *Infinum 2024:* Informa-
tika, Fizika, Matematika Konferencia.
Kecskemét: Neumann János Egyetem,
pp. 33–33.

[5] Szilágyi Szilvia–Takács Anna Mária–Körei Attila–Török Zsuzsanna (2025): Using Game-Based Learning for Engaging with Determinants in Mathematics Education at the University Level. *Education Sciences*, 15., (10.). <https://doi.org/10.3390/educsci15101329>

[6] <https://skoll.hu/h5p/>

1. ábra. A LimEszelős és DETerminátor paklik

Egy tanulmányban foglalkoztunk a DETerminátor pakli tesztelésével [5]. Használata egyértelműen javította mind a rövid távú mind a hosszú távú memórián alapuló számonkérések eredményeit. A továbbiakban digitális eszköztárunkat mutatjuk be, először az előadáson alkalmazott módszereket, majd a két utolsó, az otthoni gyakorlásra szánt („játékok”), teszteket ismertetjük.

Canva

A Canva egy online tervezőplatform, amellyel könnyedén készíthetünk látványos dizájnt – például plakátokat, prezentációkat, közösségimédia-posztokat, névjegykártyákat, meghívókat és még sok más.

A Canva előnyei:

- *Egyszerű használat* – nem kell hozzá grafikai tudás.
- *Rengeteg sablon* – több ezer előre elkészített dizájnt találunk, amit testre szabhatunk.
- *Böngészőből működik* – nem kell semmit telepíteni.
- *Könnyen testreszabható* – szöveget, képeket, logót, színeket és betűtípusokat is módosíthatunk.

A Canvát legtöbbször előadáson használtuk. Motivációs, figyelemfelkeltő kis félperces videók készültek az egyes témakörökhöz [6].

2. ábra. Canva alkalmazásban készített motiválóvideókból kivágott képek

Kahoot

A Kahoot! egy interaktív kvíz- és tanulási platform, amelyet főleg iskolákban, tréningeken és online csapatjátékokhoz használnak.

Lényege:

- Egy játékos kvíz (vagy teszt), ahol a kérdések megjelennek a képernyőn.
- A résztvevők a saját telefonjukról, táblagépükről vagy számítógépükről válaszolnak.
- A válaszok gyorsasága és pontossága alapján pontokat kapnak, így versenyszerű és szórakoztató a tanulás.

Így működik röviden:

1. A tanár vagy szervező létrehoz egy Kahoot-kvizt a kahoot.com-on.
2. A játékosok csatlakoznak a kahoot.it-en egy PIN-kód segítségével.
3. A kérdések vetítve jelennek meg (például projektoron vagy online meetingben).
4. Mindenki válaszol, és a program valós időben mutatja a rangsort.

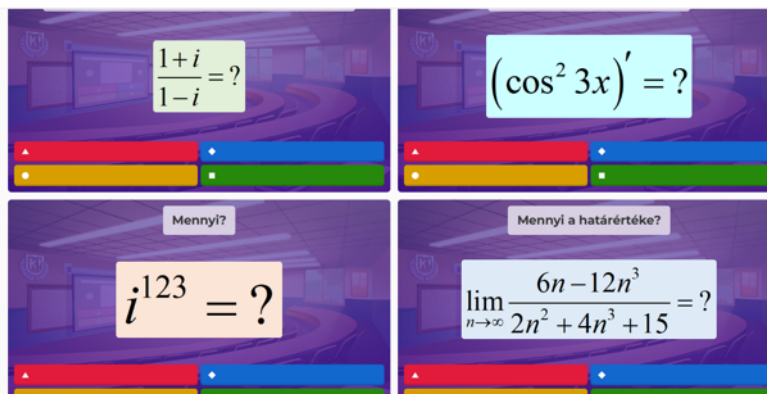
Használható:

- Tanórákon.
- Céges tréningeken.
- Online csapatépítéseken.
- Baráti játékokhoz is.

[7] <https://create.kahoot.it/>

Előadásokon szoktuk használni, a hallgatók Neptun-kóddal jelentkeztek be. Így helyes válaszaikkal előadásponthoz szerezhetek. Célja az előadás látogatottságának megőrzése. Másrészt a kvizekre az új ismeretek átadása után került sor, így az azonnali visszacsatolással láthattuk, hogy mennyire értették meg a tananyagot. Az utóbbi két tanévben használható volt az egyenletszerkesztő a válaszok bevitelére, előtte végig kellett gondolni, hogy mely kérdésekhez lesznek „szép” lineárisan bevitelhető válaszok. Az egyenletszerkesztő a válaszmezőkben nem mindig látható a nagy előadótermekben a kivetítésnél, ezért itt is végig kell gondolni, hogy mely feladatok megoldásai jelennek meg a közönség számára olvashatóan. [7]

3. ábra. Néhány kvíz kérdés a Kahoot alkalmazással kivetítve (a válaszok nem látszanak)

Mentimeter

[8] <https://www.mentimeter.com/>

A Mentimeter (vagy röviden Menti) egy svéd, stockholmi székhelyű vállalat, amely egy névadó alkalmazást fejleszt és tart karban, amellyel valós idejű visszajelzést adó prezentációkat lehet létrehozni. A stockholmi székhelyű Mentimeter alkalmazást a svédországi Johnny Warström és Niklas Ingvar svéd vállalkozók indították el.

Röviden a *Mentimeter* egy online eszköz, amellyel *interaktív prezentációkat* és *szavazásokat* lehet készíteni.

Röviden így működik:

- A prezentáló *kérdéseket, kvízeket, értékeléseket* vagy *felhőszavazásokat* (word cloud) készít a Mentimeter felületén.
- A közönség a telefonján vagy laptopján keresztül *valós időben válaszolhat* egy kóddal (például menti.com és beírja a kódot).
- Az eredmények *azonnal megjelennek a képernyőn* – látványos grafikonokon vagy szófelhőkben.

Ezért nagyon hasznos:

- Oktatásban (tanárok, egyetemi előadók).
- Céges meetingeken vagy tréningeken.
- Konferenciákon, workshopokon.

Az alkalmazást előadásokon szoktuk használni, amikor lankad a hallgatók figyelme, néha vicces feladat megoldásait interaktív diagramon szavazással jelenítjük meg.

A szófelhő alkalmazás tetszett a legjobban nekünk is nekem is. Fogalmak ismeretére szoktunk rákérdezni előadás végén, nagyon látványos, ahogy változik a prezentáció képe [8].

4. ábra. Mentimeter prezentációk előadásról, végén a szöfelhővel

Melyik nem konvergens?

Melyik sorozat konverge...

DT Edited February 13, 2023

Adja meg $f(x)=\sqrt[3]{x}$ függvény primitív függvénye

Határozatlan integrál-Típ...

DT Edited May 25, 2020

Melyik elsőfajú normáltartomány?

Tartományok

DT Edited February 11, 2025

Mi jut eszedbe a határértékről?

Határérték szerdán

DT Edited February 27, 2020

H5P

A H5P, ami egy nyílt forráskódú, ezáltal ingyenes JavaScript alapú tartalomkezelő keretrendszer. Maga a H5P név a HTML5 Package rövidítése és célja, hogy mindenki számára megkönnyítse az interaktív HTML5-tartalmak létrehozását, megosztását és újrafelhasználását.

A H5P nem egy újabb publikációs rendszer, mint például a WordPress, a Drupal vagy a Moodle – a lényege pont az, hogy ezeken a már meglévő tartalomkezelő rendszereken interaktív tartalmakat tehesünk elérhetővé, mint például:

Prezentációkat, kvízeket, játékokat, interaktív videókat, tanulókártyákat.

A lista hatalmas, a funkciók egytől-egyig ki is próbálhatók. Használatával jelentősen megkönnyíthetjük és élvezetesebbé tehetjük a tanulást, ezáltal dinamikusabbá tehetjük az egész tevékenységet – végül pedig kialakíthatjuk a tanulóknak az örökké tartó fejlődés vágyát. A H5P-nek azonban más előnyei is vannak az interaktivitáson kívül:

- *Hozzáférhetőség*: Mivel a H5P egy nyílt forráskódú eszköz, bárki számára elérhető. Az eszközök és böngészők széles skáláját támogatja, így biztosítva, hogy a tartalom széles közönség számára legyen elérhető.
- *Testreszabhatóság*: A H5P segítségével az oktatók és a tartalomkészítők a tananyagokat a közönségük sajátos igényeihez és preferenciáihoz igazíthatják. Ez a személyre szabott megközelítés fokozza a megértést és a memorizálást.
- *Integráció*: A H5P-tartalmak integrálhatóak a különböző tanulásmenedzsment-rendszerekbe (LMS), weboldalakra és blogokba. Ez a rugalmasság lehetővé teszi a meglévő oktatási infrastruktúrába való zökkenőmentes beágyazást.
- *Együttműködés*: Elősegíti a tartalomkészítők közötti együttműködést, mivel a programmal megoszthatják és újrafelhasználhatják az interaktív tartalmakat. Ez hatékonyabb tartalomkészítési folyamathoz és gazdagabb tanulási élményhez vezethet.
- *Elemzés*: A H5P egyes megoldásai lehetővé teszik a diákok teljesítményének és elkötelezettségének nyomon követését. Ezek az ismeretek felbecsülhetetlen értékűek lehetnek az oktatók számára annak megértésében, hogy a diákok hogyan lépnek kapcsolatba az anyaggal, és hol lehetne javítani rajtuk.
- *Költséghatékonyság*: Nyílt forráskódú platformként a H5P ingyenesen – vagy egyes esetekben olcsóbban – használható, mint a szabadalmaztatott piaci eszközök, így vonzó lehetőség lehet a szűkös költségvetésű oktatók és intézmények számára.
- Ahhoz, hogy a tanulás ne csak hasznos, de szórakoztató tevékenység is legyen, a H5P-hez hasonló eszközök használata erőteljesen ajánlott.
- A H5P tehát lényegében különböző játékos feladatok gyűjtőneve, amelyeket egyszerűen be lehet ágyazni a tananyagba és az oktató feltöltheti a saját tartalmával a sablonokat.

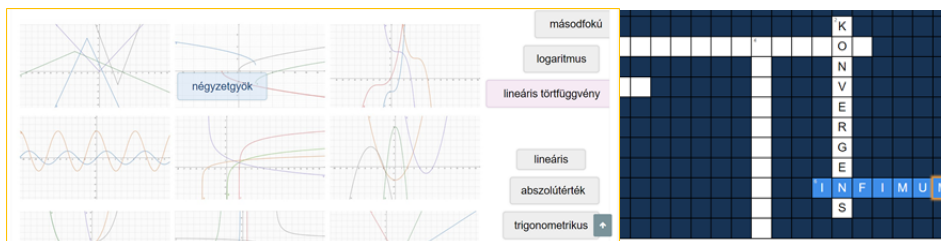
A H5P-tartalmak Moodle-keretrendszerbe is ágyazhatók, használtuk a keresztrejtvényt, szókeresőt, drag and drop, interaktív video, flashcard funkciókat. A keresztrejtvény „mögé” el kell készíteni a fogalomtárat, amely zömmel a definíciók összegyűjtését jelenti.

A keresztrejtvény generálásának ez lesz az alapja. A szókeresőben egy adott témakörben előforduló fogalmakat gyűjtöttünk össze. Amíg keresik, meg is tanulják a fogalmat, ha használni akarják, utána kell nézzenek mit is jelent. A drag and drop-típusban például függvények grafikonjaihoz kellett a nevüket párosítani. Valószínűségi számításban használtuk még: az eloszlásokhoz képeket kerestem, ez volt a hozzárendelés alapja.

[9] <https://skoll.hu/h5p/>

Az interaktív videóban egyszerű számolási kvízfeladat volt a Poisson-eloszlásra. Flashcard-alkalmazással komplex számok műveletei, határérték és derivált, primitívfüggvény-meghatározás volt a feladat. Hátránya lineáris módban kell bevinni a formulákat, emiatt több a tévesztési lehetőség. Ahol csak számértéket kellett beírni, ott nem volt probléma.

5. ábra. Példa drag and drop- és keresztrejtvény-feladattípusokra

A diákok szívesen tanultak ezekkel a „játékokkal”, elmondásuk szerint, volt olyan téma vagy definíció, amit a játékon keresztül értettek meg.

Elsősorban otthoni gyakorlásra szántuk a feladatokat H5P-ben [9].

Möbius

A Möbius egy webalapú teszt és vizsgarendszer, tananyagok készítésére is alkalmas, a DigitalEd kanadai cég forgalmazza. Hátterben a Maple matematikai szoftver dolgozik, biztosítva az egyenletek, formulák matematikai ekvivalenciáját.

ONLINE OKTATÁSI ÉS TANULÁSI PLATFORM FELSŐOKTATÁSI MATEMATIKÁHOZ ÉS STEM-HEZ

A Möbius segít az oktatóknak a matematika és a STEM-tárgyak hatékonyabb tanításában. A kurzusok elkészítésétől és az értékelések generálásától kezdve a tanulók

fejlődésének nyomon követéséig a Möbius leegyszerűsíti a tanítást, miközben interaktív gyakorlást és visszajelzést biztosít a diákoknak, amire szükségük van a sikerhez. A rugalmasságra, skálázhatóságra és elköteleződésre tervezett Möbius minden tanulási környezetben – online, személyesen vagy hibriden – támogatja az intézményeket, az oktatókat és a diákokat [10].

[10] <https://www.digitaled.com/mobius/>

Miért választják az oktatók a Möbiust?

- *Intelligensebb, hitelesebb értékelés:* Túlléphetünk a statikus tesztelésen. A Möbius lehetővé teszi algoritmikus és dinamikus értékelések létrehozását, amelyek mérik a valódi megértést, miközben gátolják a mechanikus memorizálást.
- *Leegyszerűsített kurzustervezés és -lebonyolítás:* Intuitív szerzői eszközök, modern kérdéstervezők és előre betöltött tananyagok segítségével könnyedén hozhatunk létre és adaptálhatunk kurzusokat az előkészítési idő csökkentése és az anyagok naprakészen tartása érdekében.
- *Zökkenőmentes LMS-integráció:* Könnyedén csatlakozhatunk a vezető LMS-platformokhoz (Moodle, Canvas, Blackboard, Brightspace), hogy technikai bonyodalmak nélkül bővíthessük az oktatást.
- *Gyakorlatias információk a jobb eredményekért:* Az elemzések feltárják, hogy a diákok hol küzdenek nehézségekkel, nyomon követik az elköteleződést, és irányítják az oktatási módosításokat – lehetővé téve az oktatók számára, hogy minden tanuló támogatassanak.

Hogyan támogatja a Möbius a diákokat?

- *Személyre szabott tanulási élmények:* A tanulók saját tempójukban haladnak adaptív gyakorlással és változatos feladatsorokkal, amelyek önbizalmat és elsajátítást építenek.
- *Korlátlan gyakorlás és valós idejű visszajelzés:* Az azonnali visszajelzésnek köszönhetően a diákok a hibákat tanulási lehetőségekké alakíthatják, és gyorsabban elsajátíthatják a szükséges ismereteket.
- *Lenyűgöző, interaktív környezet:* A dinamikus vizualizációk, az interaktív értékelések és a multimédiás eszközök aktívvá és motiválóvá teszik a STEM-tanulást.
- *Megtartás és hosszú távú siker:* A Möbius a tudás, gyakorlás és visszajelzés révén történő megerősítésével segíti a diákokat abban, hogy elkötelezettek maradjanak, megjegyezzék az információkat, és sikeresek legyenek a STEM-alapú tantárgyban.

A Möbiust használtuk otthoni gyakoroltatásra, pontokat gyűjthettek a legalább 80%-os teljesítésekkel. A számonkérést a gyakorolt feladatokból válogattuk össze. Így sikerült a lemorzsolódást 20% körülire csökkenteni. Nehézsége, hogy az oktatóktól sok energiabefektetést igényel eleinte, programozási feladatnak minősül egy véletlengenerálás feladat előállítás, ezért oktatóink képzéseken vettek részt. Ugyanakkor az értékelésben sokat segít, mivel a tesztek javítását a Maple végzi a háttérben. A diákoknak az egyenletszerkesztő használatát kell elsajátítaniuk, de manapság a Casio zsebszámológépeken is így kell beírni a számításukat. Az alábbiakban egy kettősintegrál feladatmegoldásáról készült képernyőképet mutatunk be. A Number nevű mezőbe számmal válaszolnak a diákok, míg a képletetes válaszos megoldások beírásához a ikont választva, megnyílik az egyenletszerkesztő panel.

6. ábra. Kettősintegrál-feladat a Möbiusban

Számítsa ki a $f(x; y) = \frac{-6x^2y - 5xy - 9}{x}$ függvény esetén a $T = \{(x; y) \in \mathbb{R}^2 \mid 1 \leq x \leq 3; 0 \leq y \leq 1\}$ tartomány fölötti hasábszerű test térfogatát, vagyis számítsa ki a következő kettős integrál értékét!

$$\int_0^1 \int_1^3 \frac{-6x^2y - 5xy - 9}{x} dx dy = ?$$

- Adja meg az x változó szerinti integráláskor keletkező primitív függvényt!

- Adja meg a Newton-Leibniz-formula alapján az előző eredménybe helyettesítés, vagyis az x változó szerinti első integrálás eredményét!

$$\int_1^3 \frac{-6x^2y - 5xy - 9}{x} dx =$$

- Adja meg az előző eredményfüggvény y változó szerinti integráláskor keletkező primitív függvényt!

- Adja meg a Newton-Leibniz-formula alapján az előző eredménybe helyettesítés, vagyis a kettős integrál eredményét!

$$\int_0^1 \int_1^3 \frac{-6x^2y - 5xy - 9}{x} dx dy =$$

Összegzés

Tanulmányunkban elsősorban az általunk alkalmazott digitális módszerekre, eszközökre fektettük a hangsúlyt. A hallgatóinkra jellemző generációelméleti tulajdonságok ismeretében, hogy az eszközökkel emeljük a tanulás-tanítás folyamatának színvonalát.

Emlékezetesebbé tehetők a szokásos problémák, főleg, ha még személyes narratívákkal egészítjük ki. Az alkalmazások használata nem csak „élvezhetőbbé” tette a matematika tanulást, hanem a lemorzsolódás csökkenését is segítette.

Az oktatókat mentesítette a digitális számonkérés a javítások alól, a diákok kellő mennyiségű gyakorlófeladatot kaptak a véletlengenerált feladatokból.

The Influence of Artaud on Béla Pintér's Theatre

“The further prostitution of the theatrical ideal must not be permitted. Theatre is worth something only if it stands in a magical, spine-chilling relationship with reality.” [1]

Összefoglalás: A tanulmány Antonin Artaud Kegyetlenség Színházának koncepcionális és strukturális hatását vizsgálja Pintér Béla és Társulata munkásságára a kortárs magyar színház kontextusában. Bár Pintér nem veszi át közvetlenül Artaud formai és esztétikai radikalizmusát, dramaturgiája mély rokonságot mutat az artaud-i alapelvekkel, különösen a kegyetlenség fogalmának kezelésében, a test központi szerepében, a rituális struktúrák alkalmazásában, valamint a néző destabilizálásában. A tanulmány amellet érvel, hogy mindkét alkotó számára a színház nem pusztán reprezentáció, hanem az emberi lét feltételeivel való ontológiai és etikai szembesítés terepe. Fontos előadások elemzésén keresztül bemutatja, miként fordítja le Pintér Artaud metafizikai és rituális színházeszményét egy társadalmilag beágyazott, történetileg meghatározott színházi nyelvre. A tanulmány továbbá szélesebb összefüggésbe helyezi e kapcsolatot Jerzy Grotowski módszertani és etikai újraértelmezésének bevonásával, hangsúlyozva egy olyan hármasszoros viszonyrendszert, amelyet a testiség, a nézői részvétel és a színházi igazság kérdései kötnek össze. Végső soron a dolgozat azt állítja, hogy Pintér színháza az artaud-i kegyetlenség szekuláris és kortárs újrafogalmazásának tekinthető, amely megőrzi annak kritikai erejét, miközben a jelen társadalmi-politikai valóságához igazítja.

Kulcsszavak: Kegyetlenség Színháza; kortárs magyar színház; Pintér Béla; Antonin Artaud; Jerzy Grotowski; rituálé; testiség; nézői részvétel; intézménykritika; dramaturgia; kegyetlenség; performativitás.

* Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsésztudományi Kar, Színháztudomány MA
Email: zsofi.nemeth02@gmail.com
ORCID: 0009-0005-0786-4834

[1] Artaud, A. (1985): *A könyörtelen színház: Esszék, tanulmányok a színházról. (The Theatre and Its Double. The Theatre of Cruelty)* Budapest: Gondolat Kiadó. p. 147.

Abstract: This study examines the conceptual and structural influence of Antonin Artaud's Theatre of Cruelty on the work of Béla Pintér and Company within contemporary Hungarian theatre. While Pintér does not directly adopt Artaud's formal or aesthetic radicalism, his dramaturgy reveals a deep affinity with Artaudian principles, particularly in its treatment of cruelty, the centrality of the body, ritualistic structures, and the destabilization of the spectator.

The paper argues that for both artists, theatre functions not merely as representation but as an ontological and ethical confrontation with the conditions of human existence. Through analyses of key productions the study demonstrates how Pintér translates Artaud's metaphysical and ritualistic vision into a socially grounded, historically situated theatrical language. Furthermore, the essay situates this relationship within a broader lineage by incorporating Jerzy Grotowski's methodological and ethical reinterpretation of Artaud, highlighting a triadic connection based on shared concerns with embodiment, spectator engagement, and theatrical truth.

Ultimately, the paper contends that Pintér's theatre constitutes a secular and contemporary rearticulation of Artaudian cruelty, preserving its critical force while adapting it to the socio-political realities of the present.

Keywords: Theatre of Cruelty; contemporary Hungarian theatre; Béla Pintér; Antonin Artaud; Jerzy Grotowski; ritual; embodiment; spectator engagement; institutional critique; dramaturgy; cruelty; performativity.

Antonin Artaud's theatrical theory and body of work represent one of the most radical and controversial undertakings in 20th-century performance thought, fundamentally challenging the foundations of Western representational theatre. The concept of the Theatre of Cruelty, the psychological and physical disintegration articulated in Artaud's correspondence, and the cultural discourse surrounding the figure of "Artaud the Momo" (the Bogeyman) all center on a singular realization: that theatre is not primarily an aesthetic concern, but an ontological and ethical one—a site for the threshold states of human existence.

Although operating in an entirely different formal and stylistic register, the work of Béla Pintér and Company maintains a continuous, if often latent, dialogue with this Artaudian legacy. While Pintér is not a disciple of Artaud in a literal sense, his theatre thematizes cruelty, bodily vulnerability, institutional violence, and collective complicity in ways that reveal the historical persistence of Artaud's ideals within contemporary Hungarian theatre.

In *The Theatre and its Double* [2], Artaud identifies the crisis of Western theatre as its detachment from the elemental experiences of existence, having been reduced to mere literary illustration. He argues that a text-centered theatre grounded in psychological realism is incapable of capturing the primal forces that define the human condition: pain, desire, fear, death, and the struggle with the transcendent.

“Consequently, theatre cannot regain its distinctive power until it rediscovers its own language.” [3]

For Artaud, ‘cruelty’ is not a moral category but an ontological necessity: theatre must be cruel because life itself is cruel, and any art that conceals this fact is a lie. This same fundamental assertion appears in Pintér’s theatre [4], albeit through a different aesthetic strategy. Pintér does not abolish language, nor does he reject narrative; on the contrary, he often relies on ‘over-written’ and self-referential dialogue. Yet, these dialogues do not reveal the subtle nuances of the soul; rather, they expose the brutality, repetition, and inherent emptiness of language. In Pintér’s work, speech is not a tool for understanding but a form of violence—one that wounds just as the shock to the body does in Artaud’s vision. *“This language belongs to the science of dynamic and spatial expression, rather than to the realm of words that transform into dialogue. In theatre, only that which lies beyond words may now be used—that which unfolds in space, which produces an alienating effect, and which makes human sensitivity vibrate.”* [5]

Artaud’s letters—especially those written from the asylum in Rodez—radically dismantle the boundary between life and theory. In these texts, the body is not a metaphor but a site of concrete suffering: a network of hunger, pain, electroshock, medication, and hallucination. [6] For Artaud, theatre emerges from this lived experience rather than as a theoretical construct. These letters testify that social institutions—medicine, the state, and the church—do not heal, but instead pathologize and isolate those who fail to conform to the order of ‘normality.’ *“Thus theatre must create a metaphysics of speech, gesture, and expression in order to escape the psychological and human treadmill. But all this is worth little if it is not backed by a real metaphysical temptation, by a demand for unusual thoughts whose very destiny is that they cannot be confined, indeed cannot even be formally circumscribed.”* [7]

[2] Artaud, A. (1985): *A könyörtelen színház: Esszék, tanulmányok a színházról.* (*The Theatre and Its Double. The Theatre of Cruelty*) Budapest: Gondolat Kiadó. p. 147.

[3] Artaud, A. (1985): *A könyörtelen színház: Esszék, tanulmányok a színházról.* (*The Theatre and Its Double. The Theatre of Cruelty*) Budapest: Gondolat Kiadó. p. 148.

[4] Artaud, A. (1998): *Artaud, the Bogeyman.* Budapest: Orpheusz.

[5] Artaud, A. (1985): *A könyörtelen színház: Esszék, tanulmányok a színházról.* (*The Theatre and Its Double. The Theatre of Cruelty*) Budapest: Gondolat Kiadó. p. 149.

[6] Artaud, A. (n.d.): *Artaud's Letters.* Budapest: Orpheusz.

[7] Artaud, A. (1985): *A könyörtelen színház: Esszék, tanulmányok a színházról.* (*The Theatre and Its Double. The Theatre of Cruelty*) Budapest: Gondolat Kiadó. p. 148.

[8] Artaud, A. (1985): *A könyörtelen színház: Esszék, tanulmányok a színházról. (The Theatre and Its Double. The Theatre of Cruelty)* Budapest: Gondolat Kiadó. p. 149.

[9] Pintér, B. (2002): *Peasant Opera*. Budapest: Pintér Béla and Company.

[10] Artaud, A. (1985): *A könyörtelen színház: Esszék, tanulmányok a színházról. (The Theatre and Its Double. The Theatre of Cruelty)* Budapest: Gondolat Kiadó. p. 150.

A cornerstone of Artaudian theatre is the concept of ritual. In Balinese theatre, Artaud discovered a model in which theatre does not merely represent but enacts: movement, sound, and rhythm exert a direct visceral effect upon the spectator's body. The productions of Béla Pintér and Company—though seemingly embedded in realist or grotesque narratives—similarly carry ritualistic structures. The repetition of musical motifs, choreographed violence, and grotesque exaggeration are all elements that transcend storytelling to organize the performance into a collective experience. *“This objective and concrete theatrical language, however, is above all an explicitly Eastern mode of expression, and it primarily serves to convulse the human organs. It acts upon human sensitivity. It breaks with the Western use of the word and constructs enchantment out of speech. It cries out.”* [8]

Peasant Opera (Parasztopera) [9], for example, is not merely a family saga but an archaic ritual of transgression, in which incest, betrayal, and violence appear not as individual deviations but as the structural foundations of the community. In this sense, Pintér's theatre aligns more closely with Artaud's ritualistic vision than one might initially assume. *“The point, therefore, is that theatre should become, in the strictest sense, a life-function; a process as precisely localized and exact as the circulation of blood in the veins, or the seemingly chaotic unfolding of dream-images in the brain. And the way to achieve this is to captivate, indeed to truly hold the spectator's attention captive.”* [10]

The figure of “Artaud the Momo” (the Bogeyman) highlights how Artaud often persists in cultural memory not as a philosopher, but as a cautionary tale—the ‘mad artist’ whose fate serves as a warning. In the plays of Béla Pintér and Company, similar ‘bogeyman’ figures emerge: charismatic yet destructive characters onto whom the community projects its own latent fears and desires. These figures are not simply villains; they operate with the tacit, collective consent of the community.

This dynamic mirrors Artaud's correspondence, where the asylum staff exercise violence not out of individual malice, but as part of a systemic apparatus. In this sense, Pintér's theatre unfolds the social dimension of Artaudian cruelty: cruelty is not the exception, but the structural norm. *“In other words, theatre must call into question by every possible means not only all manifestations of the external, objective, describable world, but also the inner world in the metaphysical sense—that is, the human world itself. Only thus can there once again be talk in theatre of the rights of the imagination. Humor, Poetry, and Imagination can acquire value only if, through anarchic destruction, they provoke the marvelous flight of forms—this will be the*

performance itself—and if in this way they organically call into question man, his conception of reality, and his poetic place within it.” [11]

In the production *Foreign Body (Idegen test)* [12], this norm is explored through the loose relational network of a queer community. Since homosexuality has been repurposed as a political weapon, it no longer represents individual agency or freedom of choice; instead, it has become a synonym for social stigmatization and state-sanctioned exclusion. The ethos of the *Theatre of Cruelty* has alarmingly seeped into everyday social practice. For the perceived social majority, the ‘unacceptability’ of sexual identity creates a hierarchy of first- and second-class citizens.

For any rational, responsible citizen, the transformation of such stigma into a mandatory public discourse is intolerable. Here, Artaudian cruelty manifests as contemporary social intolerance—a primary marker of division where those who defend individual liberty are branded with the same stigma as those they stand for.

Foreign Body offers an even bolder critique by centering the issue of same-sex parenting. The chaos at the play’s conclusion acts as a photographic still, capturing the current hopelessness and the structural ‘impossibility’ of contemporary Hungarian society. “*The theatre is as murderous and inhuman as a dream in order to make clear and to engrave forever within us the consciousness of an inextinguishable and permanent, convulsive conflict, in which life is violently interrupted at every instant, and in which all creation stamps its feet because we are finished beings; to cast into a concrete and timely form, and to perpetuate, the metaphysical ideas of certain myths which, by their very cruelty and ferocity, bear witness to the possession of some vital essence.*” [13]

A crucial distinction remains: while Artaud’s theatre opens toward the transcendent, Pintér’s world is rooted firmly in the present. For Artaud, the ultimate stake of theatre is metaphysical—the purification of the body, the liberation of divine forces, and the proclamation of an apocalyptic truth. In Béla Pintér’s theatre, by contrast, there is no redemption and no transcendent resolution. Cruelty leads not to catharsis, but to a sobering recognition. This recognition is all the more heavy because the spectator is forced to acknowledge their own complicity in the mechanisms of the world presented on stage.

In this sense, Pintér’s theatre may be seen as a heightened version of the Artaudian program—one that incorporates the very absence of a ‘beyond’ into its cruelty. The closing line of *Foreign Body* is emblematic of this Pintérian sense of entrapment and impossibility: “*Help! Police! They’ve gone mad!*” Here, the individual and the community find no release from the pressures of alleged social norms.

[11] Artaud, A. (1985): *A könyörtelen színház: Esszék, tanulmányok a színházról. (The Theatre and Its Double. The Theatre of Cruelty)* Budapest: Gondolat Kiadó. p. 150.

[12] Pintér, B. (2024): *Foreign Body*. Budapest: Pintér Béla and Company.

[13] Artaud, A. (1985): *A könyörtelen színház: Esszék, tanulmányok a színházról. (The Theatre and Its Double. The Theatre of Cruelty)* Budapest: Gondolat Kiadó. p. 150.

[14] Artaud, A. (1985): *A könyörtelen színház: Esszék, tanulmányok a színházról.* (*The Theatre and Its Double. The Theatre of Cruelty*) Budapest: Gondolat Kiadó. p. 152.

[15] Artaud, A. (1985): *A könyörtelen színház: Esszék, tanulmányok a színházról.* (*The Theatre and Its Double. The Theatre of Cruelty*) Budapest: Gondolat Kiadó. p. 153.

Silence and despair manifest as a desperate plea for external intervention—hoping for an authority (the government, the police, the media) that will decide in their place and absolve them of the burden of personal opinion. “*The task of directing is not simply to stage a text, but to serve as the point of departure for theatrical creation. Around directing in this sense a specific theatrical language is constructed. Through the use and application of this language, unity emerges from the duality of author and director.*” [14]

Artaud rejects psychological realism and bourgeois theatre, arguing they remain on the surface of the soul and fail to reach the deeper strata of the unconscious and bodily experience.

Pintér, conversely, seemingly builds upon psychological motivations—yet these motivations repeatedly prove insufficient. His characters remain fundamentally incomprehensible because their actions are dictated by structural constraints. This incomprehensibility aligns with Artaudian thought: for both creators, the task of theatre is not empathy, but confrontation. The spectator does not sympathize; they are forced to face a reality.

In his choice of subject matter, Pintér ‘throws down the gauntlet,’ addressing the taboo themes of contemporary society before almost anyone else. He refuses to acknowledge the notion that certain topics are ‘improper’ to discuss in modern-day Hungary. While the mouthpieces of propaganda ignore systemic issues and refuse to reflect on phenomena that run counter to the mainstream, Pintér centers exactly those realities that the dominant ideology is unwilling to recognize.

Pintér’s theatre is not a mere imitation or a simple continuation of Artaud’s; it is its historically and culturally transformed extension. While Artaud’s radicalism regarding language and form is not mirrored exactly in Pintér’s work, the fundamental principle of cruelty—the focus on the body, the critique of institutions, and the merciless dismantling of the spectator’s comfort zone—is an unmistakably Artaudian legacy. “*If we wish to act directly upon human sensitivity through the human body, then we must seek sounds and vibrations that are unusual in every respect—modern instruments are unsuitable for this. There will be no stage and no auditorium; in their place will stand a hall in whose entire space the action unfolds. The spectator will take their place in the very midst of the action, feeling it around them, even touching it, and thus the relationship between spectator and performance, actor and spectator, will be restored.*” [15]

Pintér's theatre demonstrates that Artaud is not a historical curiosity, but a living provocation: the question remains the same today as it was in Artaud's time—can theatre confront that which society would most prefer to repress? *"I am a living torso; I have not been realized,"* Artaud wrote of himself and his aesthetics. This 'torso-existence' persists beneath the surface of Béla Pintér and Company's productions. Each play is an imprint of self-analysis and social reflection, fueled by an unstoppable field of energy that compels Pintér to generate responses to the disturbing phenomena he seeks to understand. Often, he anticipates a cultural shift; more frequently, he uncovers a motif that is already present yet concealed beneath the surface.

The influence of Artaud on Pintér is not a matter of explicit declaration, but exists at a structural and conceptual level.

Pintér does not consciously set out to create 'Artaudian' theatre, nor does he literalize the prescriptions of the Theatre of Cruelty; yet, at several fundamental points, he realizes a mode of theatrical operation in deep affinity with Artaudian thought. *"We shall not stage written plays; instead—through the means of direct staging—we shall build performances around known themes, facts, or works. The character and arrangement of the hall will determine the spectacle, and there is no theme, however grand, before which we would retreat."* [16]

This influence is most palpable in the concept of cruelty. For Artaud, 'cruelty' does not signify mere moral brutality, but a confrontation with the merciless truth of existence. [17] In the plays of both Artaud and Pintér, domestic violence, sexual abuse, betrayal, political compromise, spiritual vulnerability, and sexual identity appear not as dramaturgical climaxes, but as structural conditions. This permanent cruelty—truth in the Artaudian sense—is the norm, not the exception. *"It is impossible to speak of theatre if some element of cruelty does not lurk in the depths of the performance. In our degenerate condition, we can absorb metaphysics only by feeding it back into our spirit through the skin."* [18]

Artaud's legacy is also perceptible in the centrality of the body. For Artaud, the body is the primary bearer of meaning, preceding language. In Pintér's theatre, although the text is emphatic, the body continually resists it: characters' bodies are sick, injured, humiliated, and exhausted. Whether it is the 'social bodies' in *Filth* (Szutyok) [19], the abused bodies in *Our Secrets* (Titkaink) [20], or the incest-burdened family in [21] *Peasant Opera* [9], Pintér demonstrates that social order operates through the flesh. This Artaudian insight—that culture exercises violence upon the body—is rendered by Pintér in narrative form, yet carries the same ontological weight.

[9] Pintér, B. (2002): *Peasant Opera*. Budapest: Pintér Béla and Company.

[16] Artaud, A. (1985): *A könyörtelen színház: Esszék, tanulmányok a színházról. (The Theatre and Its Double. The Theatre of Cruelty)* Budapest: Gondolat Kiadó. p. 157.

[17] Sasvári, L. (2018): Cruelty and Irony in the Theatre of Béla Pintér. *Theatron*, 12., (3.), pp. 45–62.

[18] Artaud, A. (1985): *A könyörtelen színház: Esszék, tanulmányok a színházról. (The Theatre and Its Double. The Theatre of Cruelty)* Budapest: Gondolat Kiadó. p. 158.

[19] Pintér, B. (2010): *Filth*. Budapest: Pintér Béla and Company.

[20] Pintér, B. (2013): *Our Secrets*. Budapest: Pintér Béla and Company.

[21] Kékesi Kun, Á. (2015): *Theatre and Performativity*. Budapest: Kijárat.

[6] Artaud, A. (n.d.): *Artaud's Letters*. Budapest: Orpheusz.

[22] Artaud, A. (1985): *A könyörtelen színház: Esszék, tanulmányok a színházról. (The Theatre and Its Double. The Theatre of Cruelty)* Budapest: Gondolat Kiadó. p. 182.

[23] Lehmann, H.-T. (2009): *Postdramatic Theatre*. Budapest: Balassi.

[24] Artaud, A. (1985): *A könyörtelen színház: Esszék, tanulmányok a színházról. (The Theatre and Its Double. The Theatre of Cruelty)* Budapest: Gondolat Kiadó. p. 184.

Finally, this influence is evident in the dramaturgy of ritual and repetition. Artaud envisioned theatre as a ritual event where repetition is a magical force. In Pintér's productions, musical motifs, recurring scene structures, and typified gestures fulfill a ritualistic function. The folk-song parody structure of *Peasant Opera* or the repeated confession and exposure scenes in *Our Secrets* are not merely devices; they are collective rites in which the spectator undergoes the same moral shock repeatedly. "*The Theatre of Cruelty is intended to awaken a passionate and pulsating necessity for life within theatre. In the cruelty upon which it seeks to rely, one must see this fierce consistency, this extreme concentration of stage elements. This cruelty will be bloody if necessary, though not inevitably and not always; it signifies a kind of bone-dry moral purity that is not afraid to pay the price of life.*" [22]

This means that themes are objectified in movement and gesture before they are ever cast into words. This approach fundamentally shifts the position of the spectator. According to Artaud, theatre's task is to shock—and even compromise—the audience physically and spiritually. Pintér's productions consistently create an uncomfortable vantage point. [23] Through grotesque humor, the audience laughs at the morally indefensible, only to be confronted by the sound of their own laughter. This self-exposing mechanism is deeply Artaudian: the spectator is no longer an observer, but a participant in the cruelty. "*Theatre must be built above all upon spectacle, and this spectacle must organically incorporate a new conception of space, whose essence lies in filling space completely on every possible level, in depth and in height alike. To this new conception is linked a new interpretation of time, added to the concept of movement.*" [24]

Artaud's correspondence [6] shows how the asylum becomes a legitimized space of violence. In Pintér's theatre, the family, the state security apparatus, and the church function similarly: they normalize abuse rather than protecting against it. This is not a direct borrowing of motifs, but a contemporary realization of the same truth: institutional cruelty remains invisible precisely because it functions under the guise of 'order.'

At the same time, it is important to delineate the limits of Artaud's influence on Béla Pintér. Pintér does not reject language, nor does he dismantle theatrical representation or strive for metaphysical or transcendent experience. While Artaud's theatre is apocalyptic and mystical, Pintér's world is profane, historical, and resolutely immanent. There is no redemption, no purification—only recognition and responsibility.

This divergence, however, does not weaken Artaud's influence; rather, it adds precision to it. Pintér's theatre can be understood as a secular, social, and historical rewriting of Artaudian radicalism.

Ultimately, *Artaud serves not as a direct template for Pintér*, but as the structural blueprint that informs the logic of his theatre. The principle of cruelty, the centrality of the body, ritual repetition, the compromising of the spectator, and institutional critique are all elements that align Pintér's work with Artaudian thought. [25] Pintér is not Artaud's disciple, but living proof that Artaud's theatrical ideal persists in the 21st century—articulated in a different language and a different form, yet marked by the same mercilessness.

Another significant influence is that of Jerzy Grotowski, founder of the Laboratory Theatre in Wrocław. Grotowski's 'poor' or 'cruel' theatre [26] informed Pintér's work—yet, as with Artaud, this influence manifests not as a direct aesthetic model, but at the level of methodology, ethics, and the fundamental actor–spectator relationship. This connection is better described as a conceptual affinity or a creative extension of Grotowski's legacy, rather than a direct imitation.

The connection is particularly evident in the interpretation of cruelty. Following Grotowski—and by extension, Artaud, though diverging from him—cruelty is sought not in spectacle or shock effects, but in the merciless self-revelation of the actor. The actor's body and psyche become the primary material of the performance, leaving no room for falsehood or technical mannerisms. In Pintér's theatre, the performer's presence is cruel in a similar sense: actors do not create aestheticized figures, but morally and physically burdened characters who find no escape from their roles. The actors of Béla Pintér and Company often operate in extreme emotional and physical states without stylizing their suffering; this kind of relentless presence is akin to Grotowski's ethical conception of the performer.

Grotowski's influence is also perceptible in the nexus between actor and role. In Grotowski's ideal of the 'holy actor,' the performer does not merely portray a character but offers a sacrifice—risking their own inhibitions, fears, and psychological defenses within the performance. [27] In Pintér's theatre—owing specifically to its ensemble-based structure—actors repeatedly embody morally problematic roles that, over time, become inscribed onto their physical bodies and stage personas. While this does not constitute Grotowski-style training in a methodological sense, it shares the same ethical stake: the actor is forbidden from hiding behind the mask of technique.

[25] Schechner, R. (1988): *Performance Theory*. New York: Routledge.

[26] Grotowski, J. (1970): *Towards a Poor Theatre*. London: Methuen.

[27] Grotowski, J. (1968/2009): *Theatre and Ritual (Selected Writings)*. Budapest: Kalligram.

The influence of Jerzy Grotowski is also discernible in the relationship with the spectator. In Grotowski's theatre, the spectator is not a passive recipient but a witness whose presence carries a moral weight. The productions of Béla Pintér similarly compel the audience into this position of witness. Spectators often become eyewitnesses to situations—such as pedophilia, domestic violence, betrayal, and moral collapse—towards which it is impossible to maintain neutrality. The spectator is granted not catharsis, but a profound moral unease.

Grotowski's 'poor theatre' rejects spectacle, technical effects, and elaborate scenography, prioritizing instead the concentration of attention on the actor and the action. Similarly, Pintér employs a minimalist toolkit: spare scenery, functional props, and a stark space where every gesture becomes saturated with meaning. Although Pintér incorporates music, song, and grotesque elements, these are never used for mere decorative effect; they are strictly subservient to the actor's performance. This concentrated theatricality is a clear manifestation of Grotowskian principles.

Grotowski's theatre was built upon a closed, intensive working community where long-term collaboration enabled profound artistic risk-taking. Similarly, Béla Pintér and Company functions as a long-standing collective with a potent internal language, allowing actors to maintain an authentic presence even in extreme moral and emotional states. Such ensemble-based operations would be nearly impossible without an ethical conception of theatre akin to Grotowski's.

At the same time, Pintér does not abandon narrative, dramatic storytelling, or irony. While Grotowski's productions were structured around ritualistic, often mythic frameworks, Pintér operates within an explicitly historical and social concreteness. His theatre is not sacred in a spiritual sense, but is instead radically profane. Here, cruelty does not lead toward transcendence, but toward the uncomfortable recognition—and the enforcement—of social responsibility.

In summary, Grotowski's 'poor' or 'cruel' theatre has informed the work of Pintér primarily through the ethics of the performer, the risks of stage presence, the positioning of the spectator as witness, and the nature of ensemble practice. However, Pintér does not propel this legacy in a ritualistic or spiritual direction; rather, he reconfigures it into a historical, socially critical, and ironic theatre. In this sense, Pintér does not merely imitate the methods of Grotowski or Artaud; rather, his work serves as a dynamic evolution of their radicalism within contemporary Hungarian theatre—rearticulated with different emphases and stakes, yet underpinned by the same moral rigor.

The influence of Antonin Artaud on Grotowski's theatrical thinking is fundamental, though neither linear nor uncritical. Grotowski regarded Artaud simultaneously as a point of departure, an inspiration, and a precursor to be surpassed. Without Artaud, Grotowski's theatre would be inconceivable; yet Grotowski consciously distances himself from him, primarily for methodological and ethical reasons. Their relationship is therefore not that of master and disciple, but a radical transformation of an inheritance.

In my view, as previously argued, a genuine connection exists between Artaud, Grotowski, and Pintér: a conceptual and spiritual kinship, a shared moral and ethical stance, certain aesthetic alignments, and even several overlapping theatrical methodologies [28].

Artaud's greatest impact on Grotowski lies in redefining what is at stake in theatre. For Artaud, theatre is not entertainment or representation but an existential event mobilizing the whole bodily and psychic being. Grotowski-like Artaud—starts from the premise that Western bourgeois theatre relies on false techniques, illusions, and literary texts while avoiding the ultimate questions of human existence.

Pintér, by contrast, accepts, utilizes, loves, and even insists upon the text he himself writes. He has repeatedly emphasized that a production must adhere to the written script until a superior version is proposed. For him, respect for the text is not a matter of creative ego, nor a conflict between writer and director; rather, without a fixed text, the primary goal—the creation of a perfect performance—is inconceivable. Classical dramaturgy, parallel structuring, cumulative scenes, radical counterpoints, and unpredictability often define his writerly attitude. It is impossible to imagine Pintér the director without Pintér the writer—and vice versa.

Artaud's *Theatre of Cruelty* opens the conceptual space in which theatre can once again become ritual, initiation, and a high-stakes event. Grotowski fully adopts this fundamental claim. Particularly strong is Artaud's influence on the concept of cruelty, which remains central for Grotowski, even if understood differently. Artaud's cruelty appears as a cosmic, apocalyptic, and often destructive force: theatre must tear open the surface of human consciousness and shock the spectator. Grotowski accepts the necessity of cruelty but reinterprets it: for him, cruelty is not external violence inflicted upon the spectator, but the actor's mercilessness toward themselves. The actor must renounce psychological defenses, mannerisms, and social masks. In this sense, Grotowski transfers Artaud's idea onto an ethical plane: cruelty becomes inner discipline.

In Pintér's work, cruelty is present but not structurally formative in the same way. It plays a role in dislodging comfort and unsettling the audience, yet it is neither primarily ethical nor metaphysical. Unlike Grotowski, cruelty in Pintér is not an ethical program but an organizing force of everyday reality.

Artaud's influence is also clear in the emphasis on the primacy of the body. For Artaud, the body is a pre-linguistic bearer of meaning capable of directly affecting the spectator. Grotowski systematically develops this recognition: the actor's body

[28] Ubersfeld, A. (1999): *Reading Theatre*. Budapest: Osiris.

does not illustrate the text but becomes the source of meaning itself. Voice, breath, muscular tension, and rhythm are organized into a rigorous training system—precisely where Artaud left behind visions and manifestos. Thus, Artaud formulates the problem; Grotowski elaborates its practical conditions.

While Pintér does not explicitly position himself within the discourse of physical theatre, he incorporates many technical elements into his productions. He occasionally employs striking tableaux or frozen moments, where a seemingly halted scene generates autonomous meaning in relation to the central theme. His rehearsal processes, much like Grotowski's, are remarkably intense—though the objective is not continuous actor training, but the precise tuning of the performance into a perfected whole.

All three engage, with varying intensities, the questions of chaos and self-destruction. In Artaud's oeuvre, theatre and madness are inextricably linked, where cruelty often borders on a total loss of control. For Grotowski, this was untenable: he believed theatrical radicalism could only be valid if coupled with rigorous discipline and restraint. This marks a decisive dividing line between them: while Artaud pushes theatre to the brink of disintegration, Grotowski contains that potential through conscious self-discipline. In this sense, Grotowski 'tames' Artaud without diminishing him. Pintér, by contrast, focuses primarily on the representation of chaos, depicting it with such force that it becomes the primary organizing principle of the performance.

Regarding the spectator, Artaud's influence is equally vital; he rejects the comfortable, passive observer, demanding a theatre that unsettles and endangers the recipient. Grotowski adopts this principle but reinterprets it: the spectator does not merely receive a shock but becomes a witness. In the intimate spaces of Grotowski's productions, the spectator's moral presence becomes paramount—a more refined, less destructive manifestation of Artaud's vision. Pintér's productions initiate constant interaction, involving and activating the audience while compelling sustained attention. He achieves a persistent intensity that pins the viewer to their seat, fostering an entirely new spectatorly conduct and practice.

In conclusion, just as Grotowski's theatre could not have emerged without Artaud, neither could Pintér Béla and Company have come into being without both predecessors. Grotowski is not merely a successor to Artaud, nor is Pintér a simple renovator or critical heir; rather, as a possessor of the intellectual ammunition inherited from them, Pintér has forged a radically new style together with a small group of similarly radical theatre-makers—one that can now be rightfully termed 'Pintérian.'

Artaud opened the possibility of rethinking theatre; Grotowski established that possibility on disciplined, methodological, and ethical foundations; and Pintér, fusing his writerly and directorial visions, has created a socially conscious, idea-driven 'poor theatre' of his own. Artaud is the vision, Grotowski the praxis, Pintér the catalyst; Artaud the explosion, Grotowski the concentration, Pintér the impulse. Their relationship constitutes one of the most fertile tensions in 20th- and 21st-century theatre history: the same fundamental question—what is truly at stake in theatre?—articulated in three distinct yet mutually presupposing answers.

“The theatre can only become itself again—can only offer true illusion—if authentic dreams precipitate within it, and if the spectator’s guilty inclinations, erotic obsessions, savagery, nightmares, utopian life-conceptions, even cannibalism, may freely erupt—not on the level of illusion or fiction, but within the interior of the human organism.”
[29]

[29] Artaud, A.
(1985): *A könyörtelen színház: Esszék, tanulmányok a színházról. (The Theatre and Its Double. The Theatre of Cruelty)* Budapest: Gondolat Kiadó. p. 150.

Galéria

Szamos István Vilmos: Lissz

